

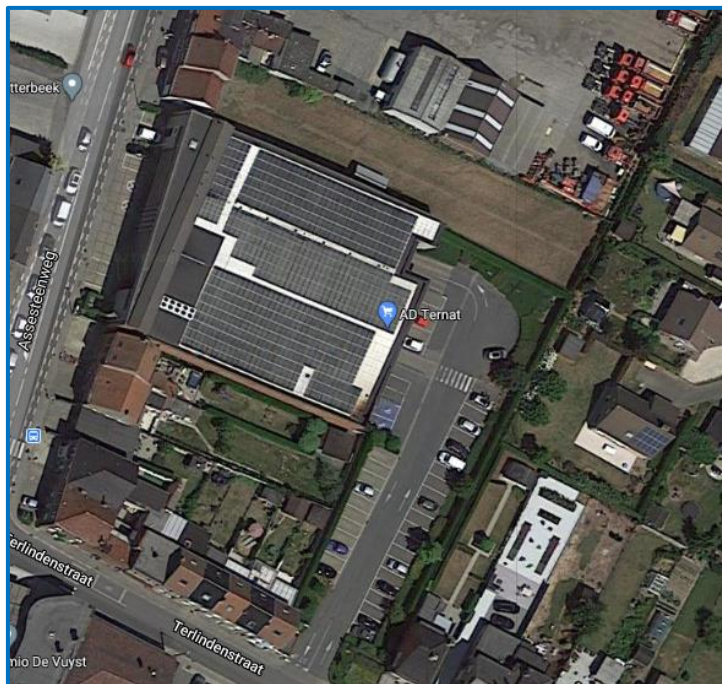

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA: VERSLAG VAN RESULTATEN

TERNAT, TERLINDENSTRAAT

A. DEVROE & G. BERVOETS
MAART 2021

COLOFON

Project

Archeologienota – Ternat, Terlindenstraat

Opdrachtgever

F.D.B. NV
Assesteenweg 257
1740 Ternat

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv
Langeneikenstraat 3
3582 Koersel
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2021 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

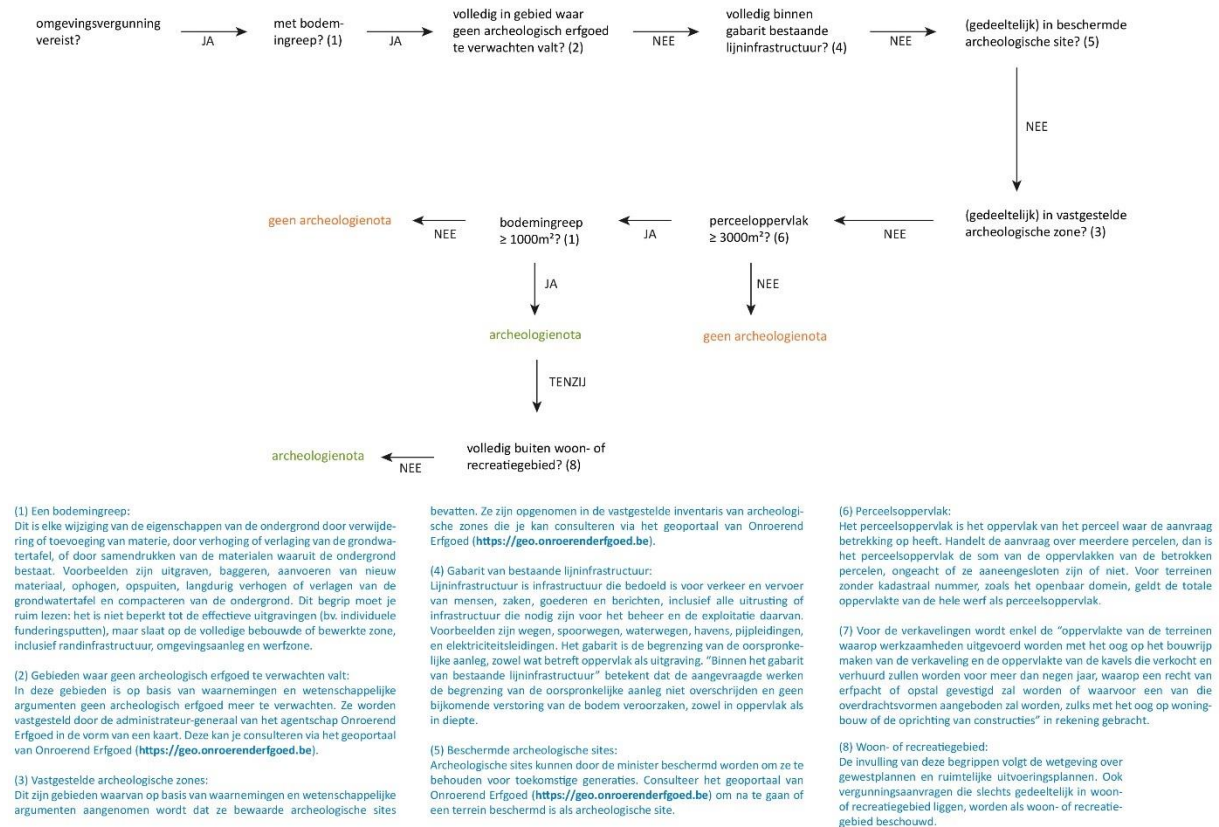
INHOUD

Inhoud	0
1. Inleiding	1
2. Bureauonderzoek	2
2.1. Beschrijvend gedeelte	2
2.1.1. Administratieve gegevens	2
2.1.2. Onderzoeksopdracht	3
2.1.3. Werkwijze en strategie	3
2.1.4. Bestaande toestand en geplande werken	4
2.2. Assessmentrapport	10
2.2.1. Landschappelijke situering	10
2.2.2. Historische beschrijving	16
2.2.3. Archeologisch kader	24
2.2.4. Synthese: datering en interpretatie van het onderzochte gebied	25
2.2.5. Afweging noodzaak verder onderzoek	26
3. Samenvatting	28
4. Bibliografie	30
4.1. Literatuur	30
4.2. Websites	30
5. Bijlagen	31
5.1. Figurenlijst	31

1. INLEIDING

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning (stedenbouwkundige handeling) waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project.

2. BUREAUONDERZOEK

2.1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1.1. ADMINISTRatieve GEGEVENS

Projectcode: 2020K210

Locatie: Vlaams-Brabant, Ternat, Terlindenstraat

Bounding box (Lambert 72): Punt 1 X: 135299.815 Y: 173288.730
Punt 2 X: 135636.420 Y: 173478.154

Kadaster: Ternat Afd. 1, Ternat, sectie A, percelen 276D3, 276L3, 277P, 277S, 277T en 280P (partim)

Oppervlakte projectgebied: ca. 9.100 m²

Oppervlakte geplande werken: ca. 5.800 m²

Figuur 2: Grootchalig Referentiebestand met aanduiding onderzoeksgebied.

Naam van alle betrokken actoren: Annika Devroe (erkende archeoloog, veldwerkleider met ervaring in archeologisch bureauonderzoek), Gerben Bervoets (archeoloog).

Naam van alle personen buiten het project die geraadpleegd werden: n.v.t.

2.1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT

Het bureauonderzoek heeft tot doel om zonder ingreep in de bodem maar op basis van de bestaande informatie (landschappelijk, historisch, archeologisch) na te gaan in hoeverre er archeologische resten aanwezig kunnen zijn binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Er wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor een vergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze ervan en van de impact op het bodemarchief.

Volgende onderzoeksvragen worden in dit bureauonderzoek (Verslag van Resultaten) behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen (landschappelijk, historisch, archeologisch) over het archeologische potentieel van het terrein?
- In welke zones is verder vervolgonderzoek noodzakelijk indien archeologisch erfgoed potentieel aanwezig is en bedreigd wordt ten gevolge van de geplande ingrepen?

Op basis van de resultaten wordt een gemotiveerd advies verleend of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden, inclusief de methodiek daarvoor. Deze wordt beschreven en uitgewerkt in het Programma van Maatregelen.

Er zijn geen randvoorwaarden.

2.1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE

Voor het landschappelijk, geografisch kader en geologisch kader werden de nodige gegevens opgezocht via de website van DOV Vlaanderen¹ en Geopunt Vlaanderen². Er werd beroep gedaan op de topografische kaart, het digitaal hoogtemodel, de tertiair geologische kaart, de quartair geologische kaart en de bodemkaart van België. Tenslotte werden de bodemerosiekaart en de bodembedekkingskaart geraadpleegd.

Aangezien het projectgebied doorheen de tijd een lage densiteit kent aan bebouwing zal voor de historische beschrijving voornamelijk gebruik gemaakt worden van cartografische bronnen. Het gaat hierbij om de Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen, de topografische kaart van Vandermaelen en de kadasterplannen van Popp. Er werd gebruik gemaakt van de georeferencierte kaarten van Geopunt Vlaanderen³. Op de website van Cartesius werden de historische topografische kaarten van de 19de en 20ste eeuw geraadpleegd en afgebeeld waar relevant⁴. Het cartografisch materiaal is indien nodig georeferenciert. Op Geopunt Vlaanderen zijn de verschillende beschikbare reeksen luchtfoto's bekeken en toegevoegd indien relevant.

Voor het archeologisch kader werd de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd⁵. De meest relevante archeologische vondstlocaties in de nabije omgeving worden besproken. Relevante literatuur waarnaar verwezen wordt in de CAI werd eveneens geraadpleegd.

In de synthese zullen de verschillende gegevens uit het onderzoek aan elkaar gelinkt worden om zo de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Op basis van al deze gegevens zal bepaald worden of bijkomend onderzoek nodig is of niet.

¹ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/bodemloketter.html>.

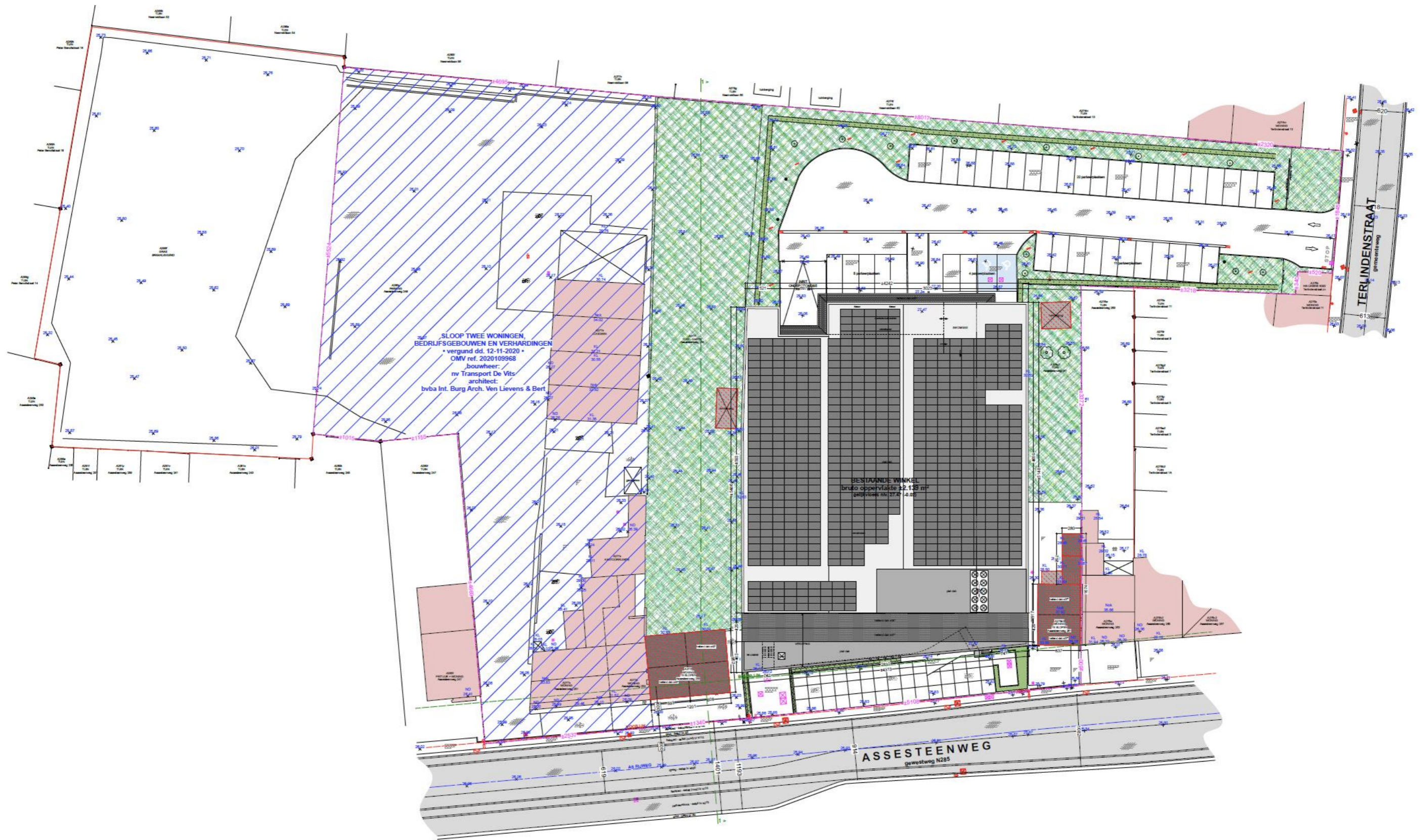
² <http://www.geopunt.be/>

³ <http://www.geopunt.be/>

⁴ <http://cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁵ <http://cai.onroenderfgoed.be/>

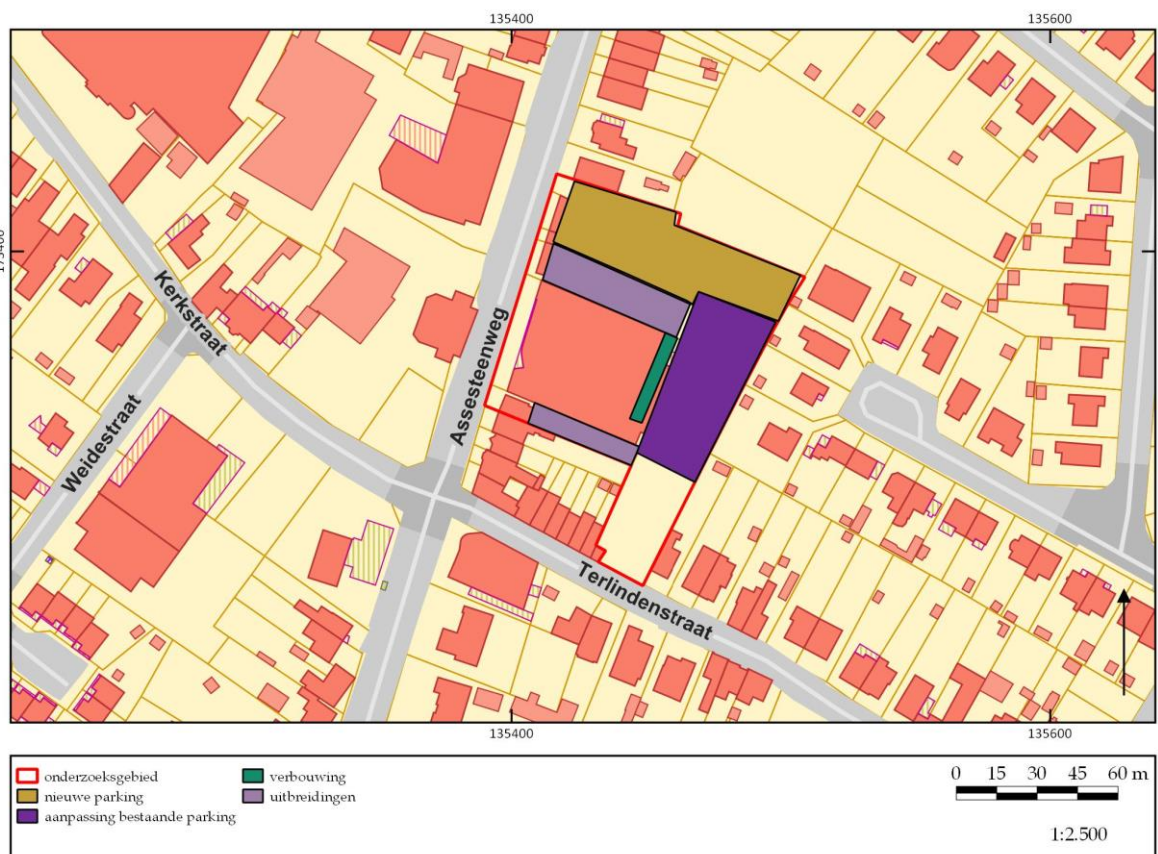
2.1.4. BESTAANDE TOESTAND EN GEPLANEDE WERKEN

Figuur 3: Bestaande toestand gelijkvloers.

Het terrein bestaat enerzijds uit een supermarkt aan de Assesteenweg met achterliggende parking die bereikbaar is vanuit de Terlindenstraat. Op dit moment staat er al bebouwing in een deel van het plangebied (huidige winkel in het westen van perceel 276L3, woningen en bedrijfsgebouwen op percelen 276D3, 277T, 277S), een groot deel is verhard nml. de parking van de huidige winkel (oosten van perceel 276L3) en een verharde zone ter hoogte van percelen 277S en 280P. Een strook langs de noordkant van de winkel bestaat uit grasland (perceel 277T).

Met uitzondering van de huidige winkelruimte, die onderkelderd is, is de impact van de huidige bebouwing ter hoogte van het projectgebied niet bekend. Woningen met huisnrs. 251 t/m 255 gaan terug op een oude historische langgevelhoeve (zie infra). Op basis van het bureauonderzoek zijn er geen aanwijzingen dat ten oosten van woning nr. 255 (perceel 277T) de ondergrond verstoord is ter hoogte van de tuinzone. De kleine bijgebouwen ten oosten van huisnrs. 251 en 253 zullen waarschijnlijk een beperkte impact op de bodem hebben gehad. Mogelijk gaat het hier om zwak gefundeerde constructies. Het is evenmin onduidelijk in welke mate de aanleg van de verharding en bedrijfsgebouwen (achterliggende loodsen) op perceel 277S en 280P de bodem verstoord hebben. Huisnr. 261 ten zuiden van de huidige winkel is gebouwd in het midden van de 20ste eeuw. De funderingen, eventuele aanwezige kelder(s) en nutsvoorzieningen zullen het archeologisch niveau wel verstoord hebben. Er zijn evenwel geen aanwijzingen dat de ondergrond verstoord is ten oosten van deze woning (perceel 276D3).

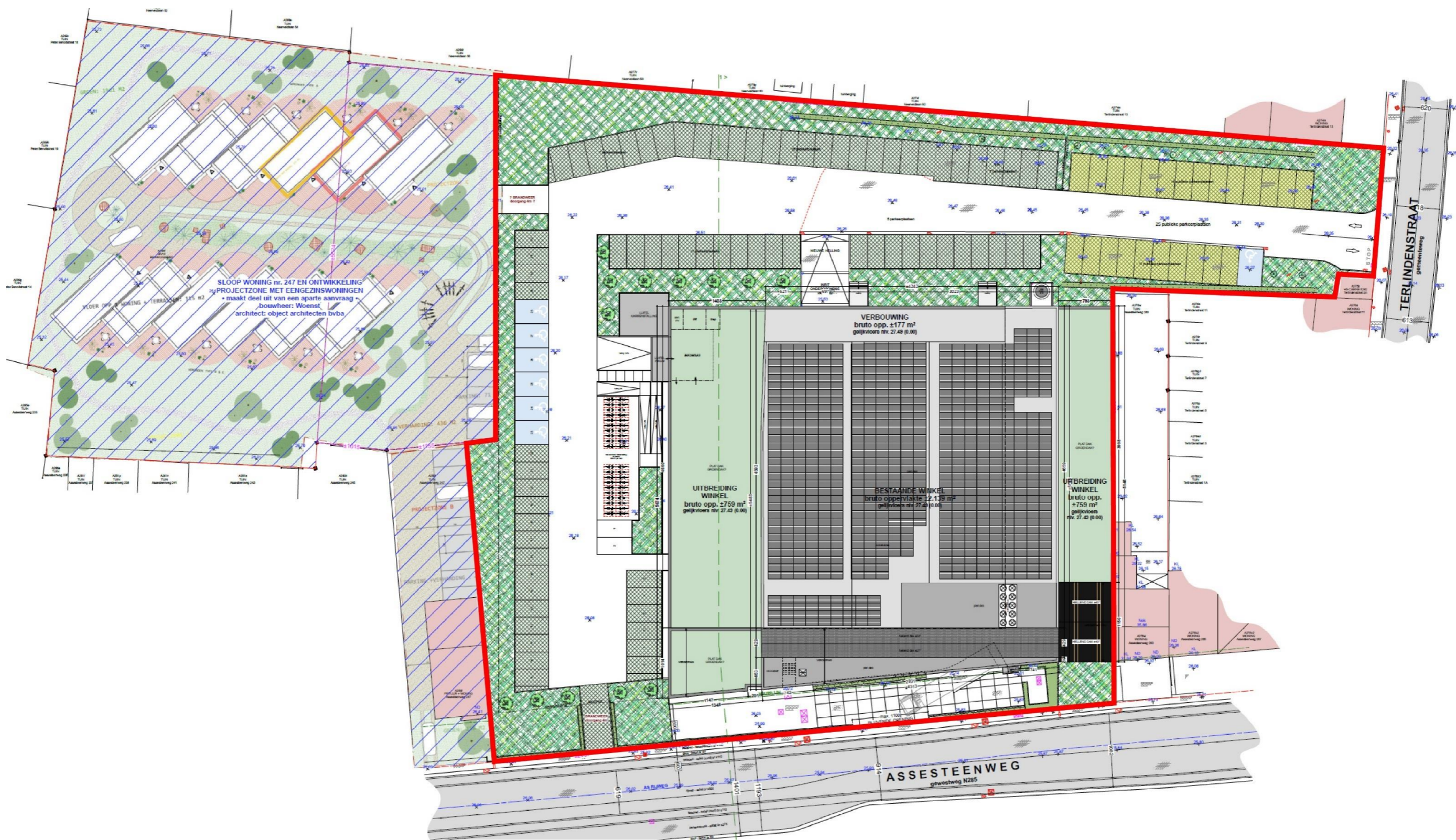
Figuur 4: Schematisch overzicht van de geplande werken

De geplande werken kunnen als volgt worden beschreven: afbraak van bestaande bebouwing, uitbreiding van bestaande bebouwing en verhardingen, bouw van nieuwbouw met ondergrondse kelder/parking.

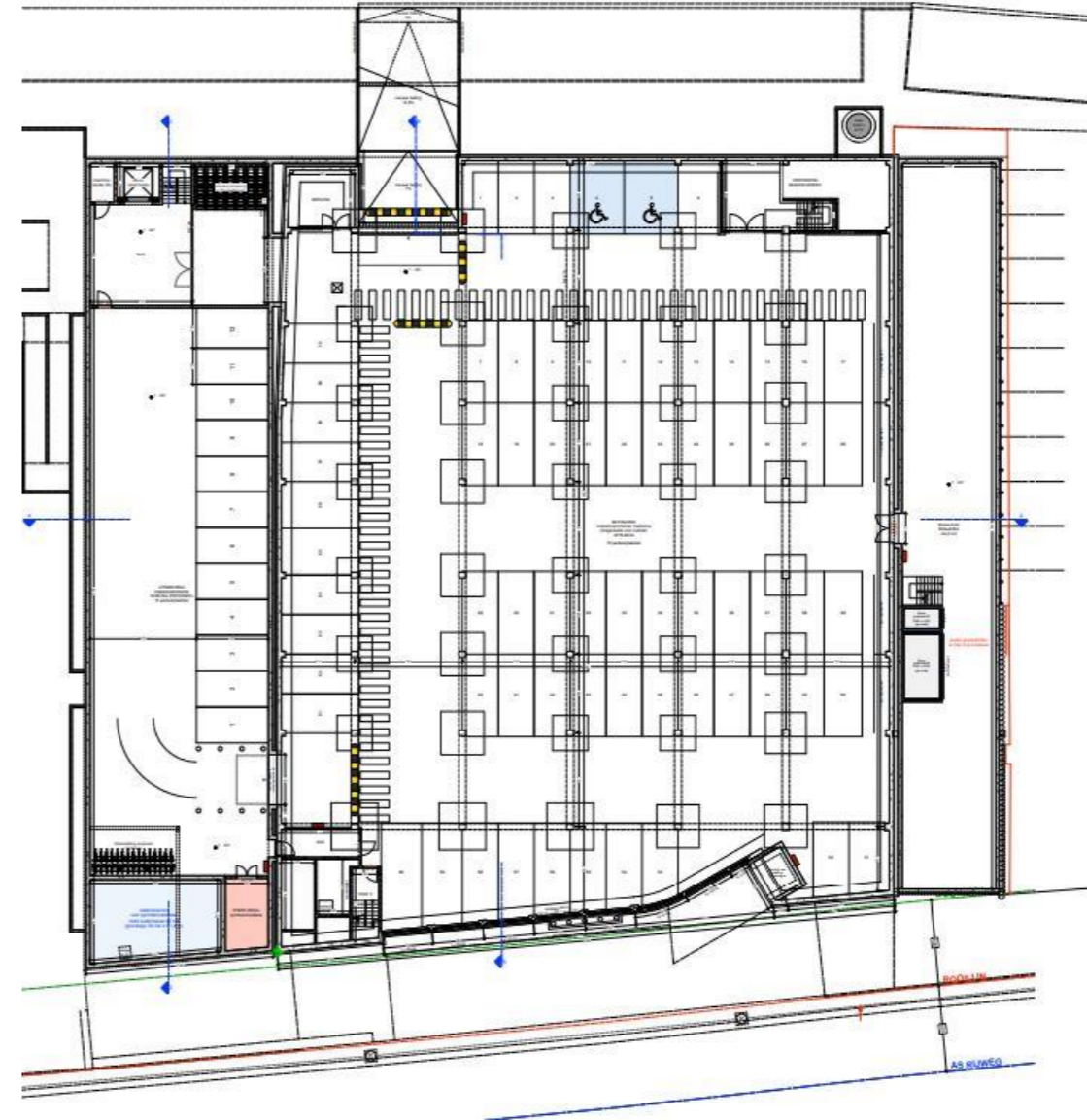
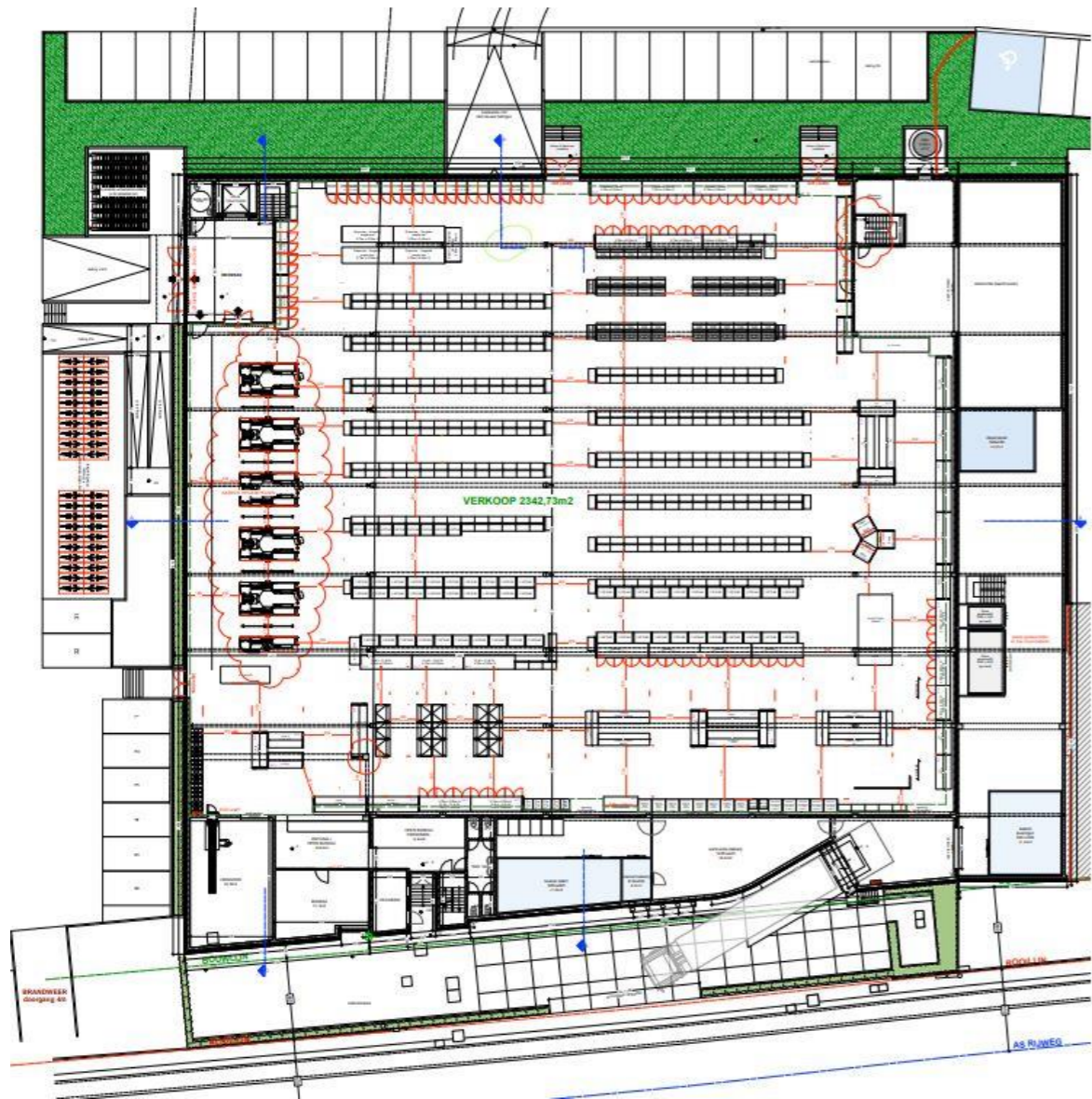
De afbraak van de bestaande bebouwing en verharding vindt plaats op percelen 277T, 276D3, 277S en 280P. Hier worden de woningen, tuinberging, bedrijfsgebouwen, loodsen en verhardingen opgebroken. Op deze manier wordt ruimte gecreëerd voor de te realiseren nieuwbouw. Voor de afbraak van de verharding en gebouwen van De Vits (percelen 277S en 280P) is reeds een aparte sloopvergunning verkregen (in het blauw gearceerd).

Ten oosten van de huidige winkel op perceel 276L3 wordt een verbouwing met een oppervlakte van ca. 177 m² voorzien. Ten noorden en ten zuiden van deze winkel op percelen 277T en 276D3 worden twee uitbreidingen gepland van ca. 759 m² en 400 m². In de drie gevallen wordt de bebouwing volledig onderkelderd. De kelder bestaat voor het grootste deel uit een ondergrondse parkeergarage. In de westelijke zijde van de kelder wordt ruimte voorzien voor een magazijn en twee goederenliften, in het zuiden is er een plaats voor de verpakking van de beenhouwerij en een Z-bin met een capaciteit van 5.000 liter, in de oostelijke zijde wordt er een nieuwe helling gebouwd met een hellingsgraad van maximaal 14,8%, een berging, twee liften en een winkelkarrenstalling, in het noorden is er ruimte voorzien voor nog een uitbreiding van de personeelsparkeergarage, een waterreservoir en een pompplokaal voor de sprinklerinstallatie en een pompput.

Tenslotte wordt de huidige bovengrondse parking in het oosten van het projectgebied uitgebreid naar het noorden (ter hoogte van percelen 277S en 280P). De verharding ten oosten van de bestaande winkel wordt heringericht. Het uiterste zuidelijke deel van de parking blijft volledig behouden.

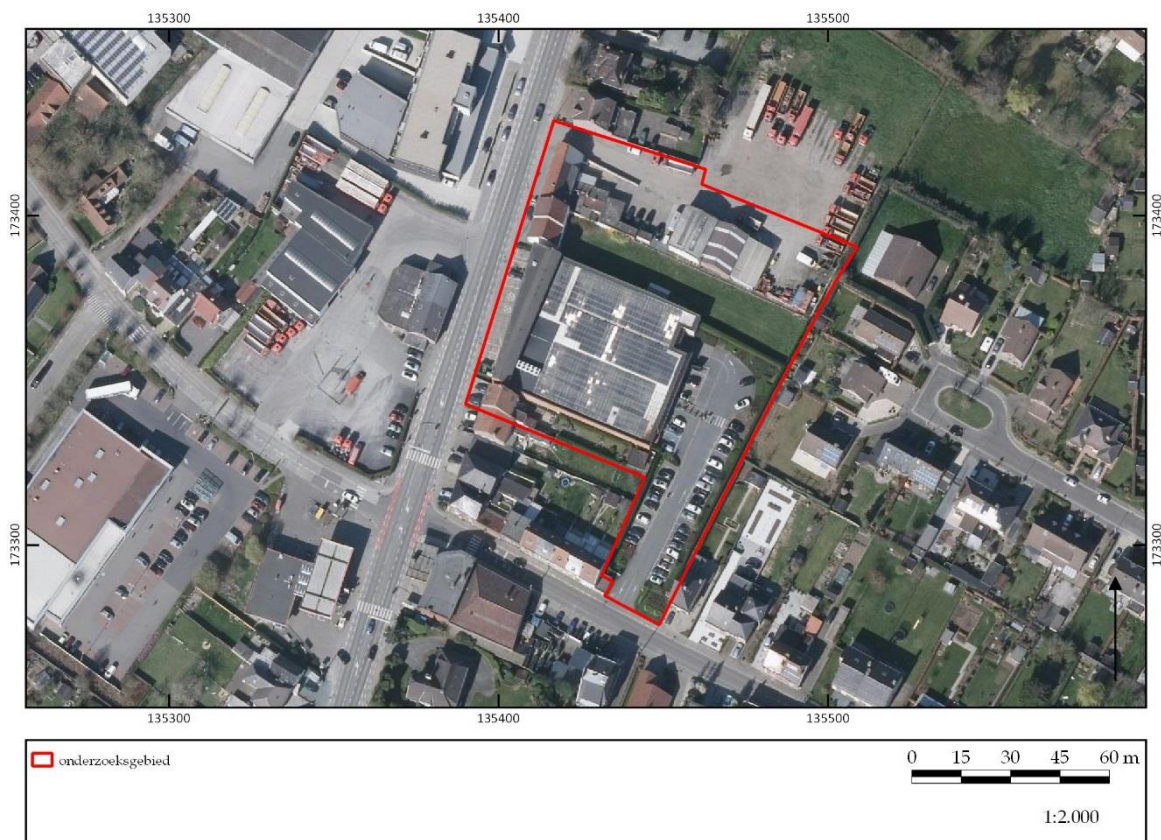
Figuur 5: Geplande toestand gelijkvloers.

Figuur 6: Geplande toestand uitbreiding winkel gelijkvloers (links) en kelder (rechts).

2.2. ASSESSMENTRAPPORT

2.2.1. LANDSCAPPELIJKE SITUERING

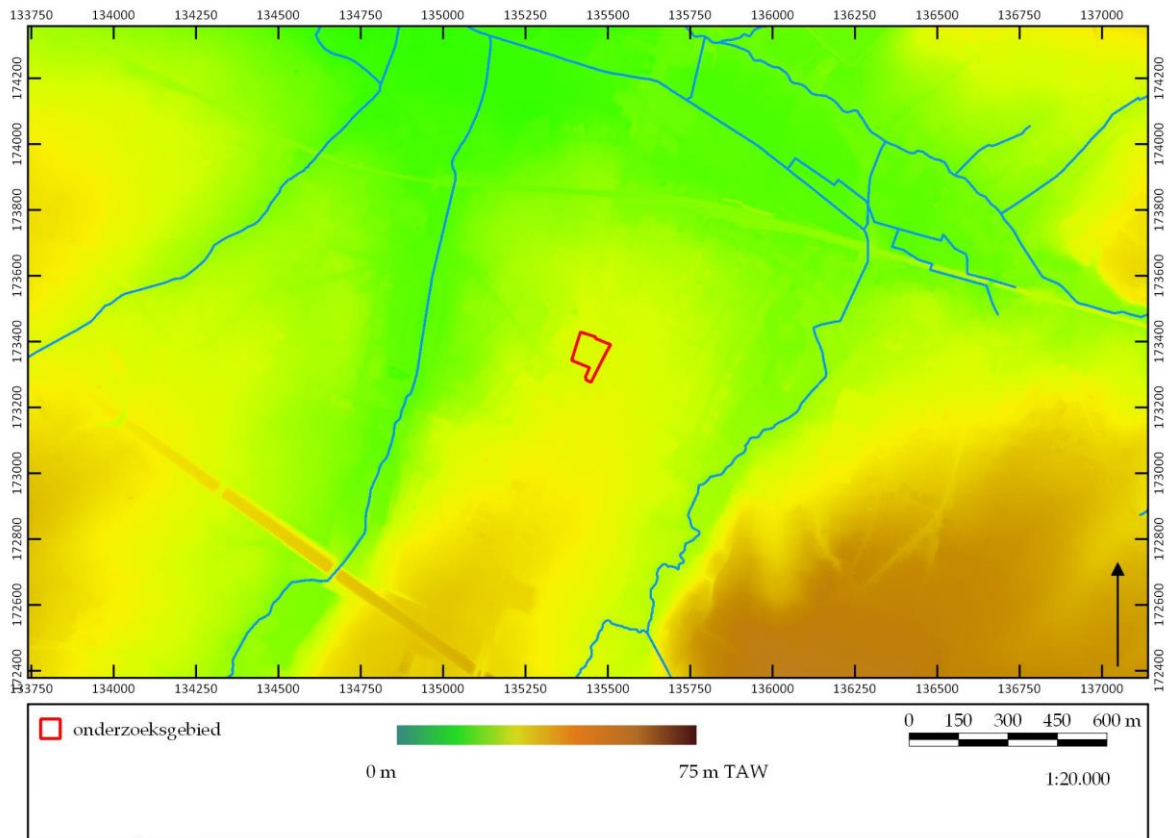

Figuur 8: Luchtfoto uit 2021 met aanduiding van het projectgebied.

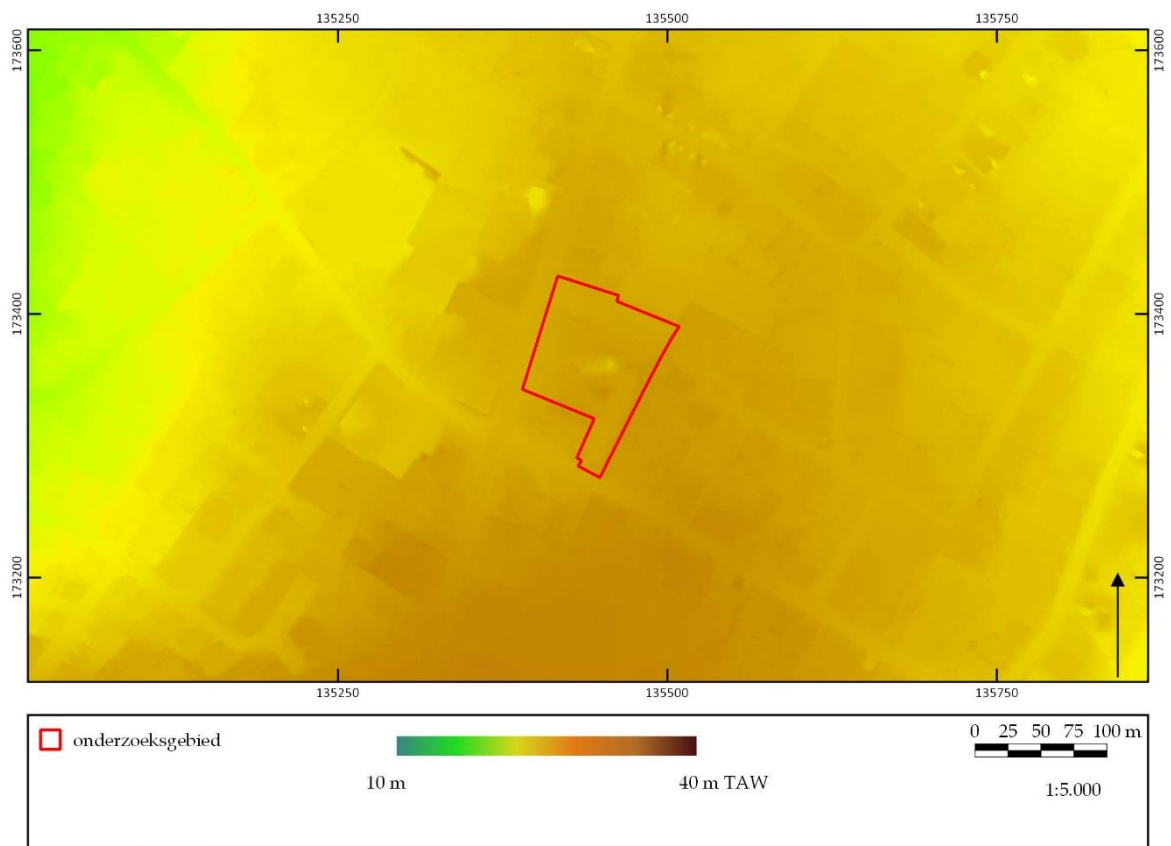
Het onderzoeksgebied is in Ternat gelegen. In het westen grenst het onderzoeksgebied aan de Assensteinweg, in het zuiden aan de Terlindenstraat.

Het projectgebied is in een heuvelachtig landschap gelegen. Ca. 460 m ten westen stroomt de Bellebeek, op 790 m ten noorden en 500 m ten oosten de Keurebeek en op 1 km ten noorden de Steenvoordbeek. Het projectgebied ligt op 25 à 26,9 m TAW.

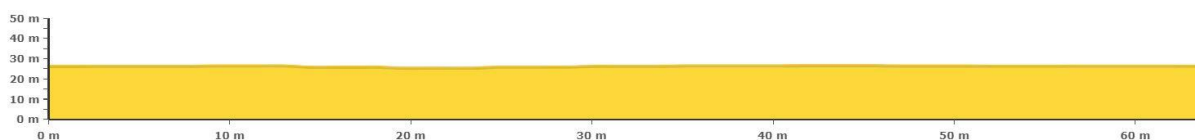
Het terrein ligt vrij vlak, maar ligt wel op de uitloper van een kleine zandrug. Op korte afstanden ten noorden en ten westen daalt het landschap.

Figuur 9: Het onderzoeksg gebied op het DHM met de waterlopen.

Figuur 10: Het onderzoeksg gebied op het DHM (detail).

Figuur 11: Het hoogteverloop binnen het onderzoeksgebied van noord naar zuid.

Figuur 12: Het hoogteverloop binnen het onderzoeksgebied van noordoost naar zuidwest.

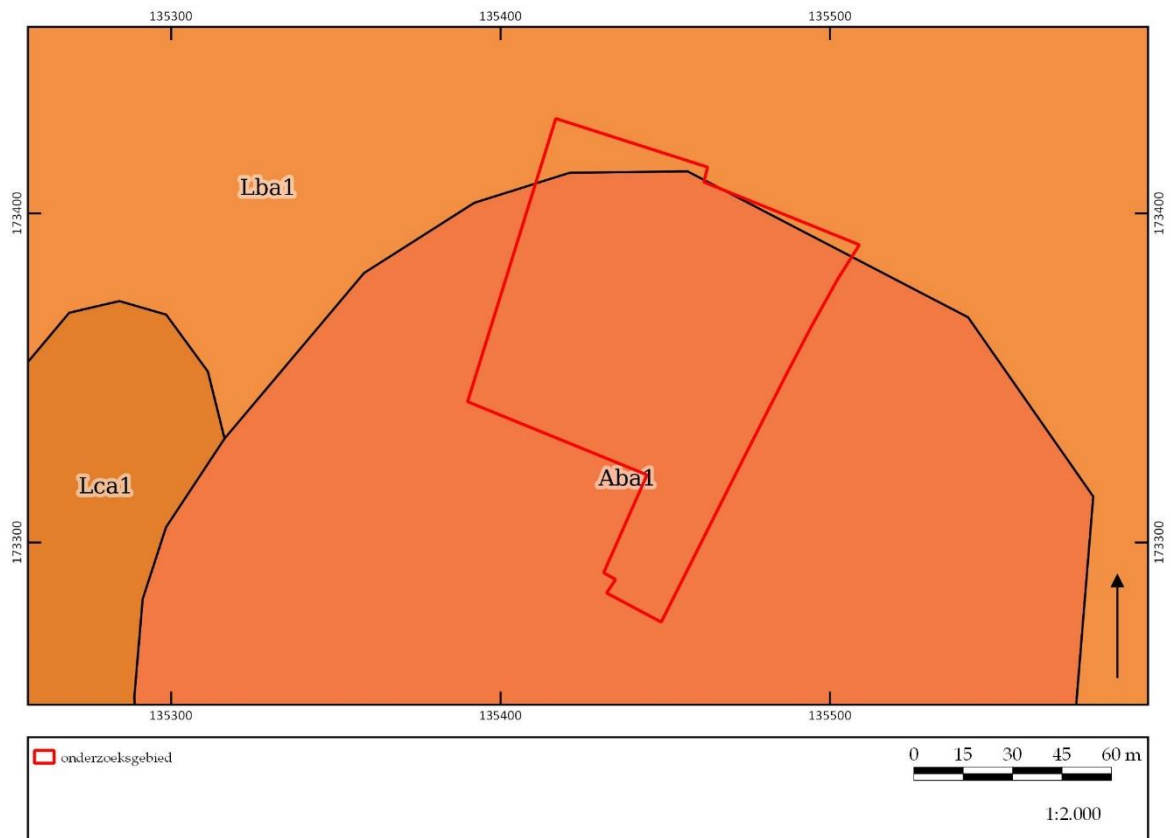
Het projectgebied is gelegen in de Zandleemstreek. Het volledige projectgebied valt onder twee bodemtypen, Aba1 en Lba1. Enkel het noordelijke deel van de site ligt op de bodem Lba 1. Dit is een droge zandleembodem met een kleiige textuur B-horizont. Ze hebben een 25 cm dikke Ap die direct op de B-horizont rust. Op 120 cm diepte komen roestverschijnselen voor.

Textuurklasse	L	Zandleem
Drainageklasse	b	droog, niet gleyig
Profielontwikkelingsgroep	a	met textuur B-horizont of met weinig duidelijke kleur B-horizont
Fase	1	A-horizont minder dan 40 cm

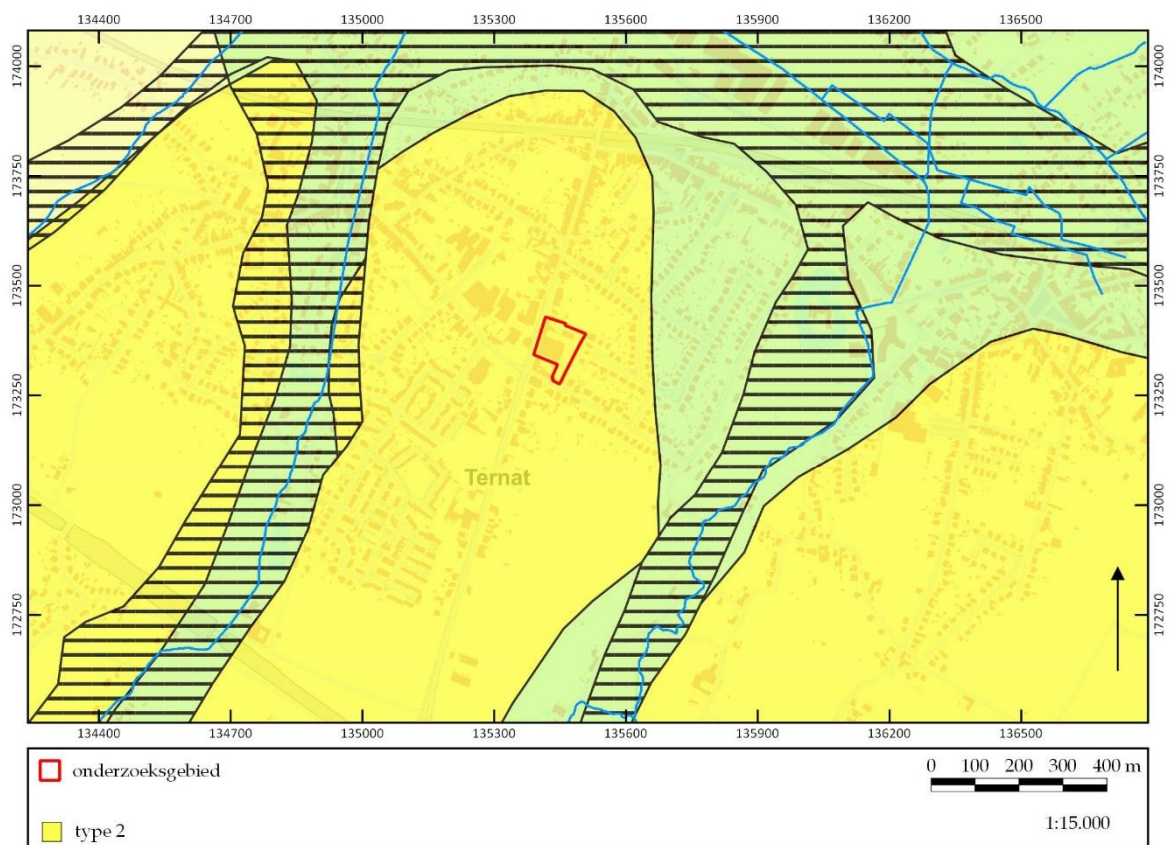
De rest van de site ligt op Aba1. Dit is een droge leembodem met textuur B-horizont. De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dankzij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen. Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.

Textuurklasse	A	leem
Drainageklasse	b	droog, niet gleyig
Profielontwikkelingsgroep	a	met textuur B-horizont of met weinig duidelijke kleur B-horizont
Fase	1	A-horizont minder dan 40 cm

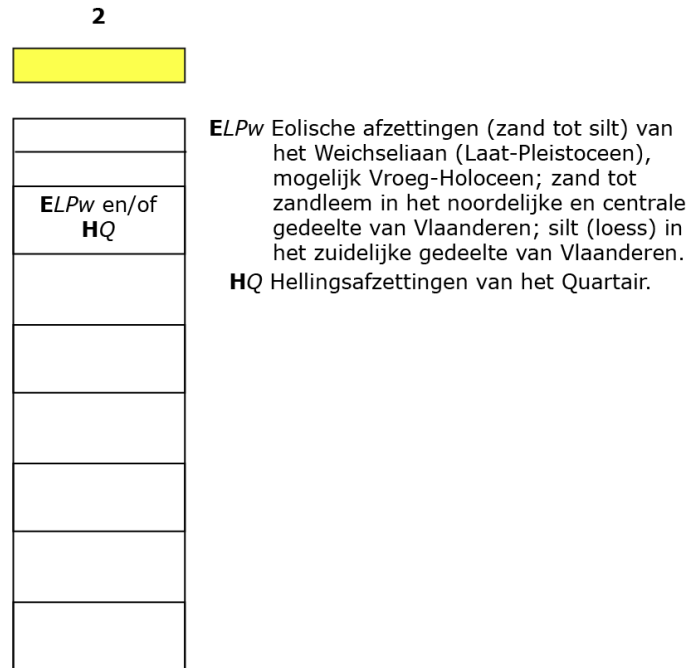
Volgens de quartair geologische kaart 1:200000 bevindt het projectgebied zich onder profieltype 2. Hierbij bevinden zich geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie.

Figuur 13: Bodemkaart met het projectgebied.

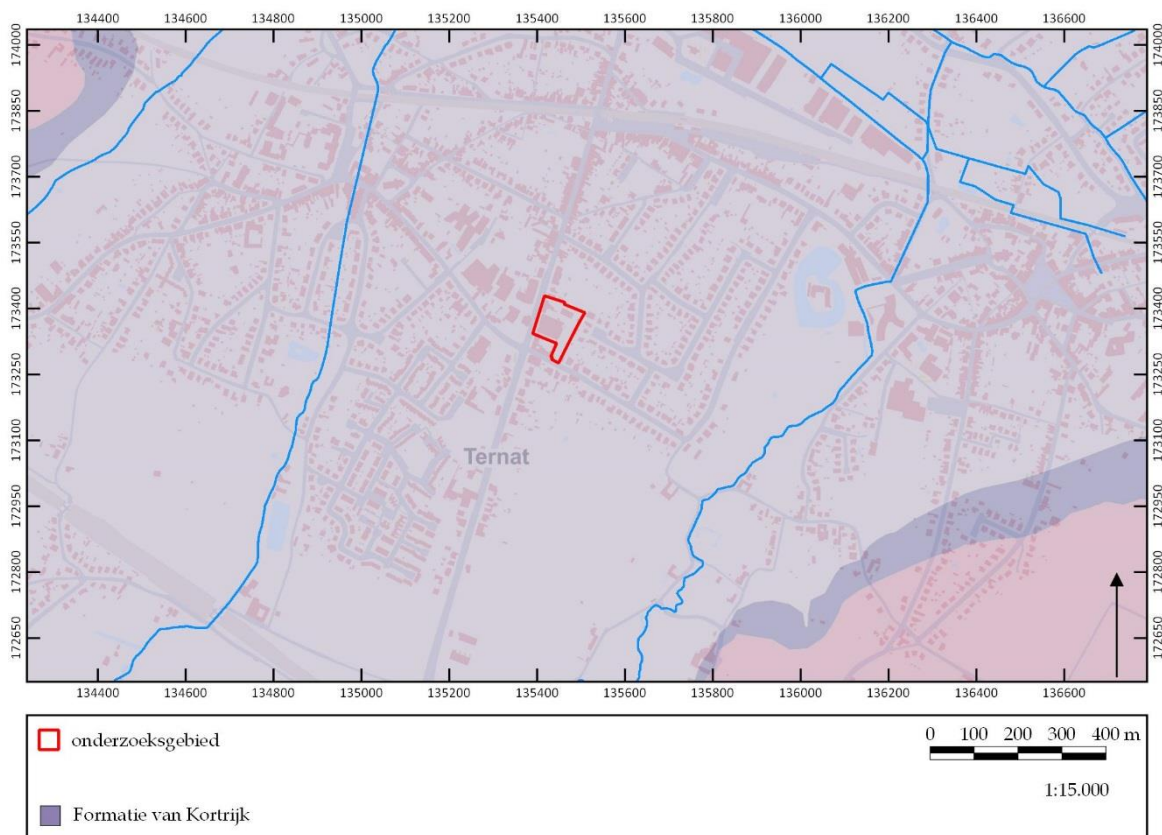

Figuur 14: Quartairgeologische overzichtkaart met aanduiding projectgebied.

Figuur 15: Legende profieltype 2 op de quartairgeologische kaart.

Volgens de tertiair geologische kaart ligt het projectgebied in de Formatie van Kortrijk en meer bepaald het Lid van Moen. Deze bestaat uit grijze klei tot silt, is kleihoudend en bevat kleilagen.

Figuur 16: Tertiairgeologische kaart met aanduiding projectgebied.

Op de bodemerosiekaart valt het onderzoekgebied onder de gronden die niet gekarteerd zijn.

Figuur 17: GRB met in overlay de bodemerosiekaart met aanduiding projectgebied.

De bodembedekkingskaart geeft eenzelfde situatie weer als de luchtfoto uit 2021.

Figuur 18: Bodembedekkingskaart met aanduiding projectgebied.

2.2.2. HISTORISCHE BESCHRIJVING

Historiek Ternat

Het toponiem van Ternat verwijst naar een bewoningskern op vochtige bodem of “ter natte”. Oorspronkelijk bestond het gebied uit woeste, natte gronden die in het noorden aansloten bij de grote bosgordel en die in het zuiden deel uitmaakten van het valleigebied. De vruchtbare vallei trok de eerste bewoners aan ten noorden en ten westen, omsloten door bos en heide.

In 877 was een gebied met de naam Wambeek (een geheel dat de huidige gemeenten Wambeek, Ternat en Sint-Katherina-Lombeek omvat) eigendom van de Sint-Gertrudis-abdij van Nijvel. De Sint-Gertrudis-abdij hing toen nog af van het bisdom Kamerijk. In 1112 schonk bisschop Odo van Kamerijk de parochiekerk van Wambeek, die toen beschikte over hulpkerken in Ternat en Sint-Katherina-Lombeek, aan het kapittel van Nijvel, dat er het patronaat van behield tot in 1660. In 1229 waren de ‘van Wezemaels’ heren van Wambeek. In 1268 was Ternat al een afzonderlijke parochie. In 1302 was Sint-Katharina-Lombeek ook reeds een zelfstandige parochie.

In de loop van de 14de eeuw bouwden de plaatselijke heren hun slot Kruikenburg te Ternat. Toch bleef Wambeek het bestuurlijk centrum met eigen schepenbanken en cijnshof en vaardigden de schepenen van Wambeek in 1380 zelfs een dorpskeure uit. In 1380 verkochten de “van Wezemaels” hun goederen en rechten te Wambeek aan de Brusselse familie ‘t Serclaes. In de tweede helft van de 16de eeuw gingen de bezittingen van de familie ‘t Serclaes door huwelijk over op de familie de Fourneau, heren van Kapelle. Dit geslacht hield de justitierechten te Wambeek tot op het einde van het Ancien Régime. Pas onder de Franse overheersing werden Ternat, Lombeek en Wambeek onder een afzonderlijk bestuur geplaatst⁶.

Cartografische bronnen

Op de kaart van Villaret uit 1745-1748 is aan de Assesteenweg een gebouw met tuin gelegen. De rest is onbebouwd. Ook de Terlindenstraat bestond toen reeds. Het projectgebied is duidelijk op een rug gelegen. Ten noorden en oosten is de Keurebeek te zien. Ten noordoosten was het kasteel van Ternat gelegen.

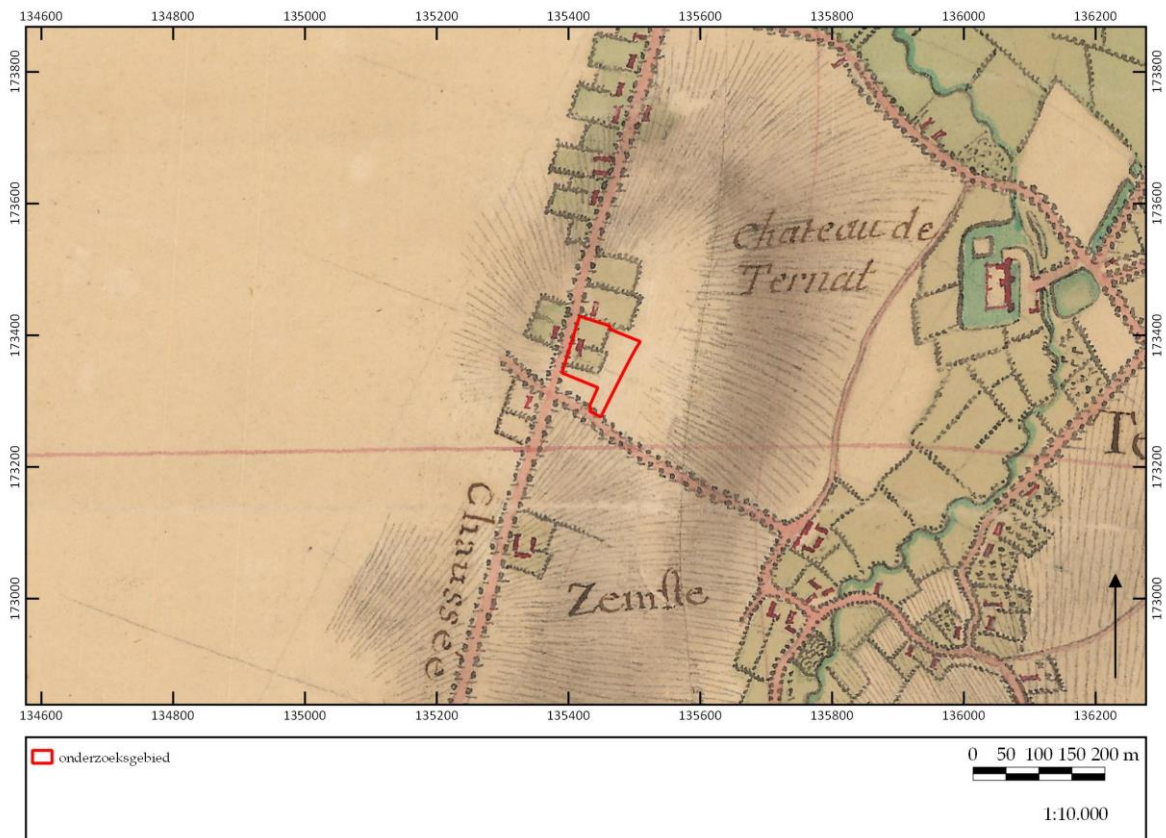
De Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik (1777), ook wel Ferrariskaart genoemd, geeft een gedetailleerd beeld van de Zuidelijke Nederlanden weer, net voor het begin van de industriële revolutie. Men vindt er de administratieve grenzen, de namen van parochies en gehuchten terug alsook een nauwkeurige weergave van het landschap. Op de kaart zijn gebouwen, wegen, waterlopen, vegetatietypes/landgebruik, opvallende reliëfverschillen (heuvels, duinen) en andere opvallende constructie-elementen in het landschap vastgelegd.

Op de kaart is opnieuw aan de steenweg een gebouw met tuin te zien. De rest van het terrein bestaat uit akkerland. Het projectgebied is gelegen tussen Ternat in het oosten en Sint-Katharina-Lombeek in het westen. Zowel ten westen, noorden en oosten zijn beken te herkennen met nattere zones.

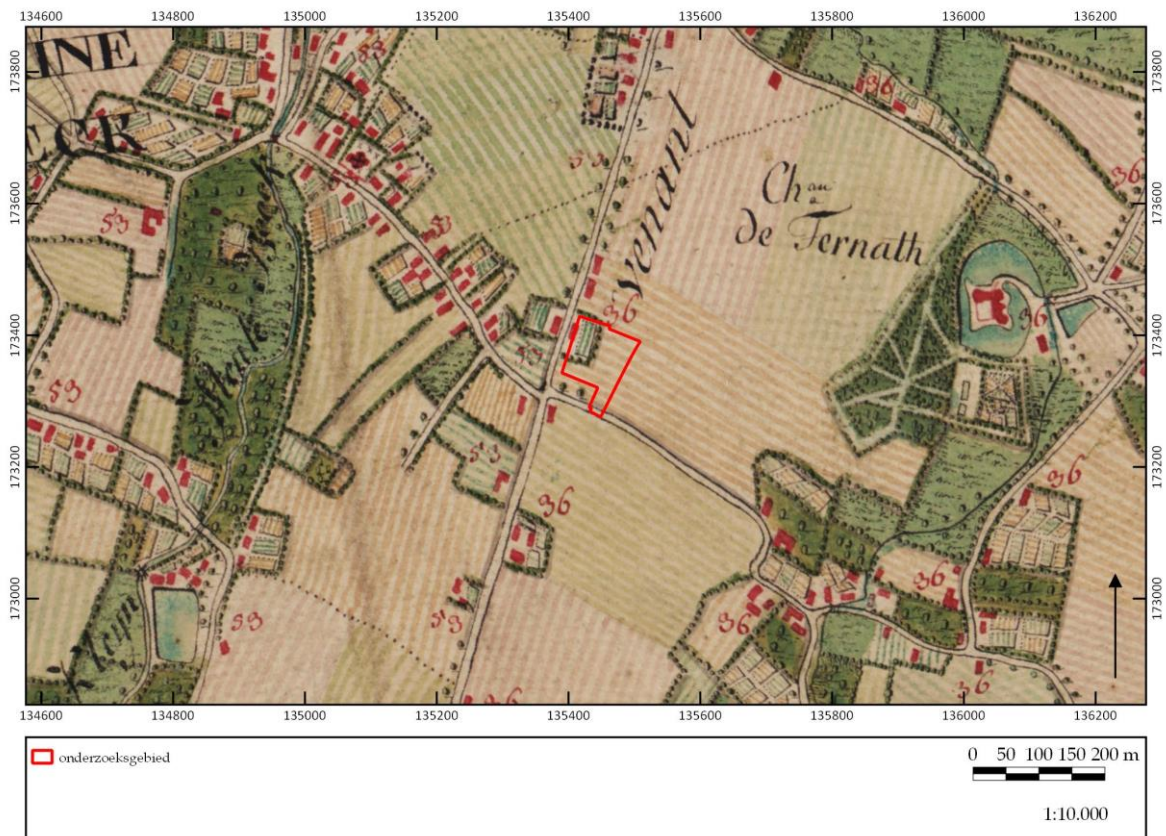
Op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen uit het midden van de 19de eeuw (1841 n.C.) wilde de wetgever aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. De Atlas is dus een inventarisatie van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdienstbaarheid" waarbij dus een onderscheid gemaakt wordt in buurtwegen (chemins) en voetwegen (sentiers).

Op deze kaart wordt nog steeds dezelfde situatie weergegeven met een gebouw aan de steenweg en voor de rest onbebouwde percelen.

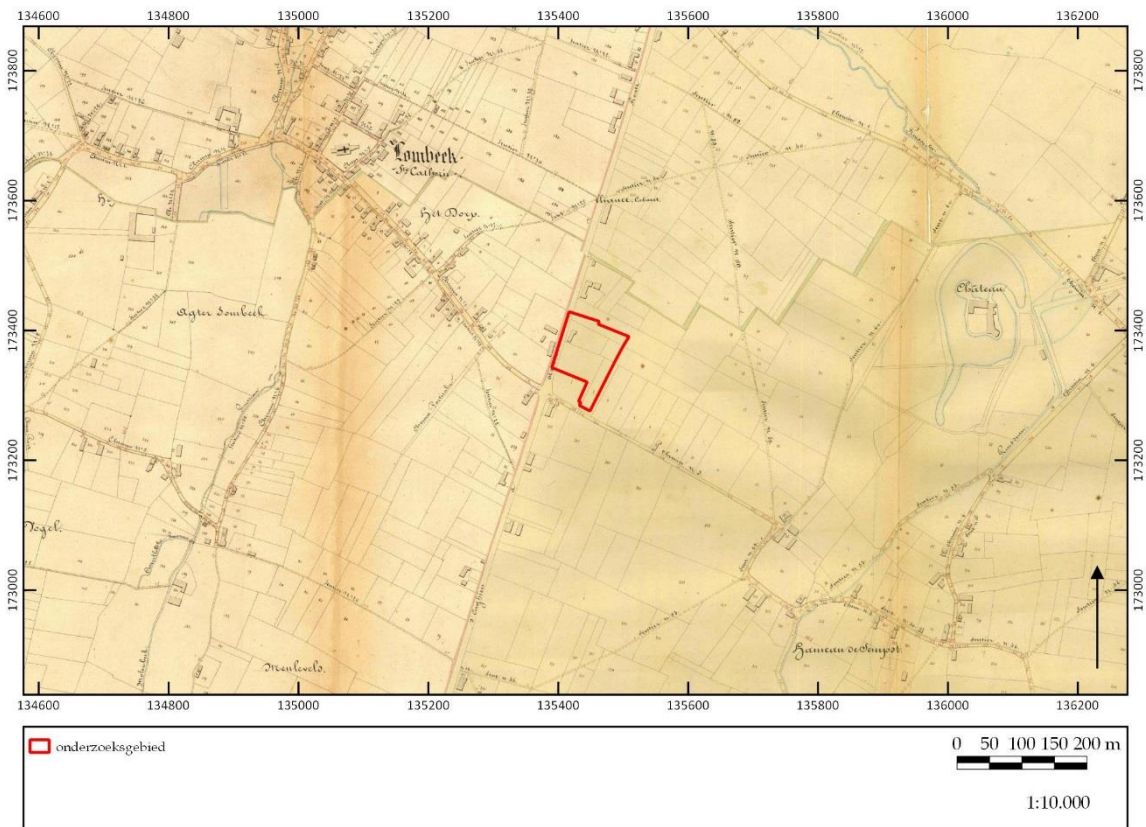
⁶ <http://www.ternat.be/erfgoed-toerisme-historiek.html>.

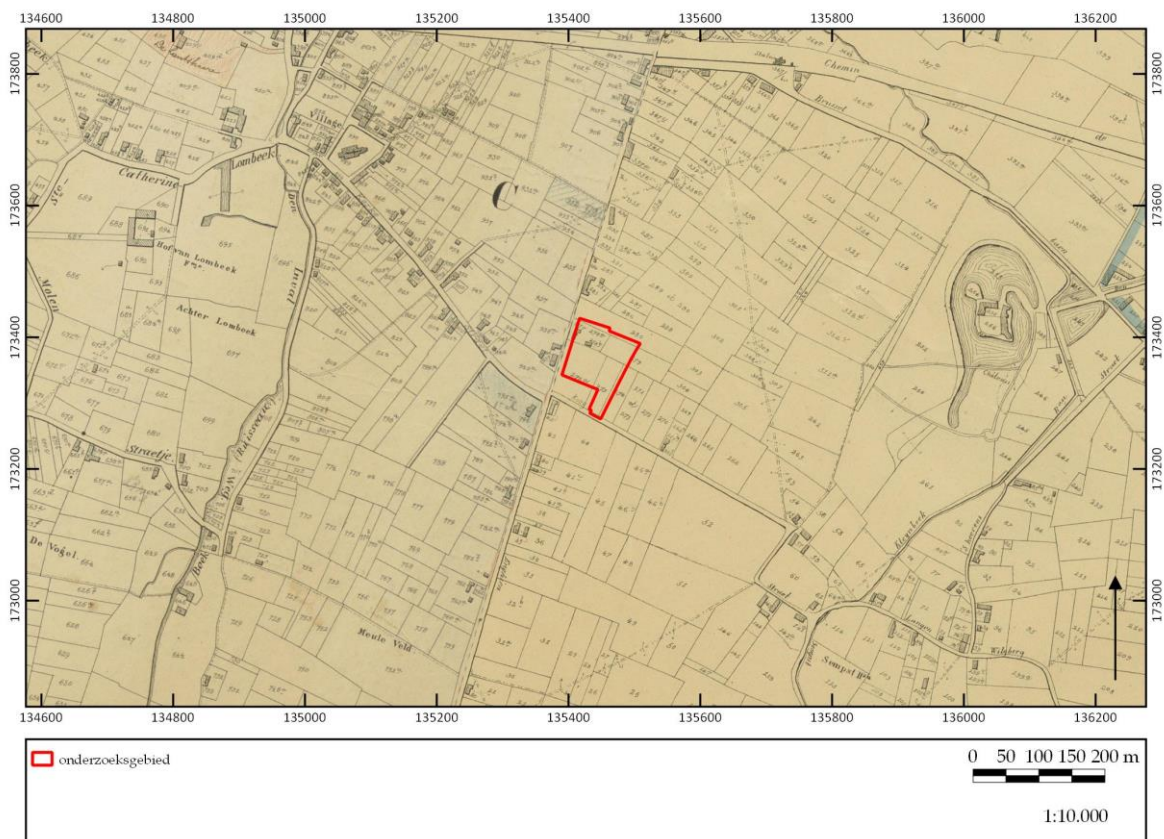
Figuur 19: Villaretkaart (1745-1748) met aanduiding van het plangebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)

Figuur 20: Ferrariskaart (1771-1878 n.C.) met aanduiding van het onderzoeksgebied.

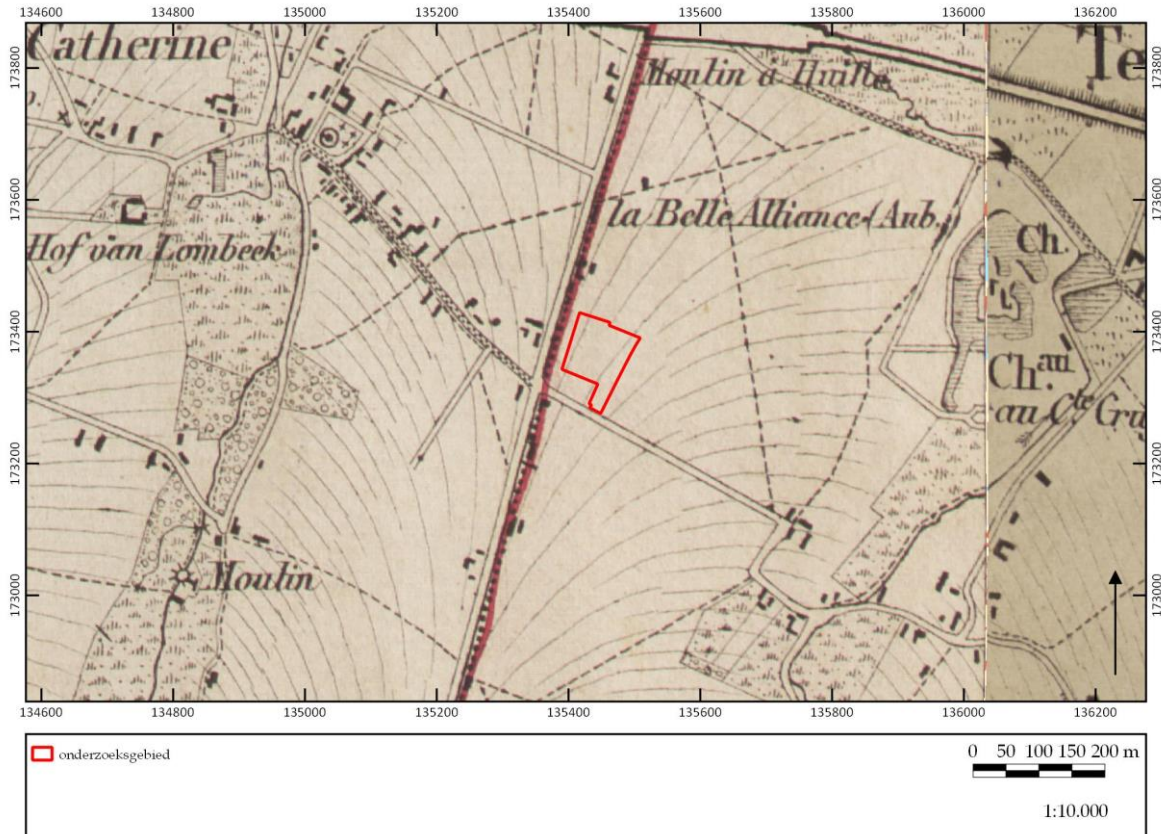
Figuur 21: Atlas der Buurtwegen (detailplannen) met aanduiding onderzoeksgebied.

Figuur 22: Popkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

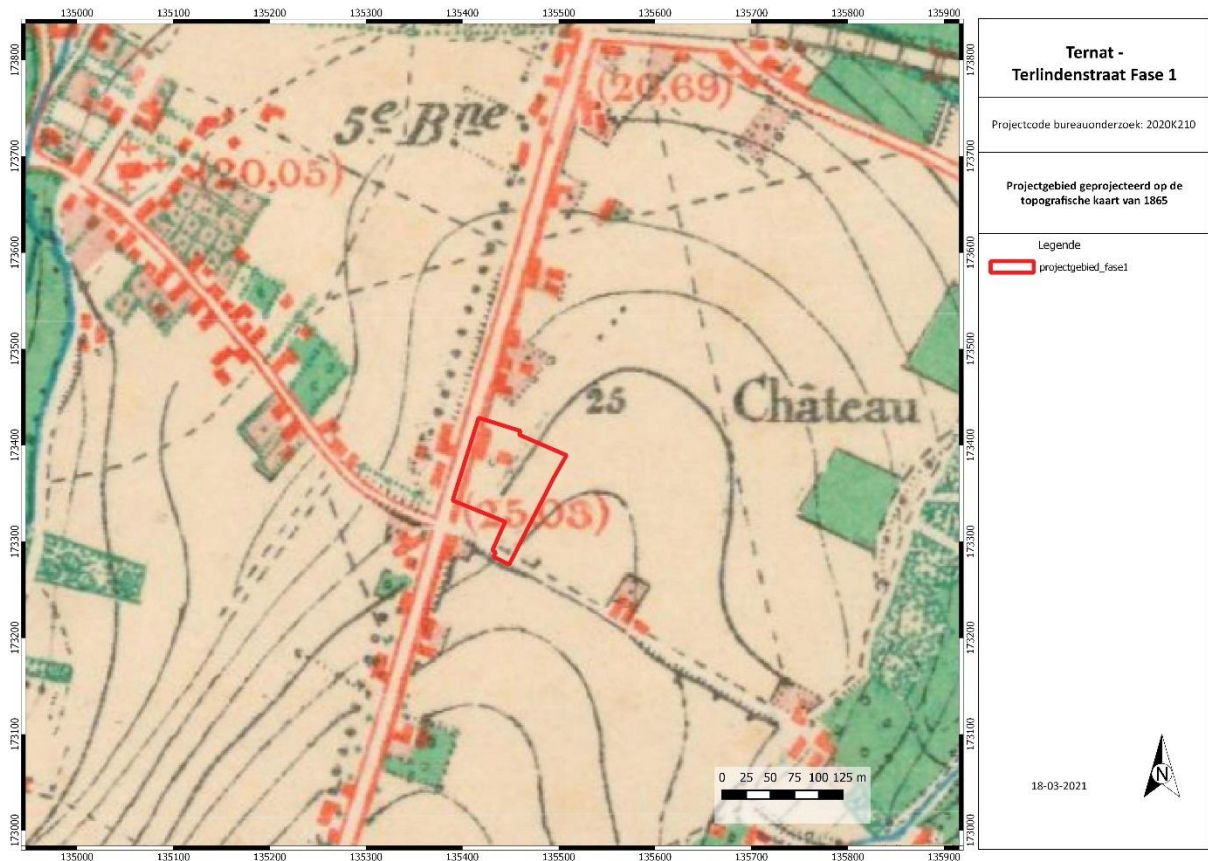
Op de Poppkaart (1842-1879) is enige verandering te zien. Ten oosten van het L-vormig gebouw aan de steenweg werd een nieuw gebouwtje opgericht.

Op de kaart van Vandermaelen (1846-1854) lijken deze gebouwen afgebroken te zijn. De reliëfliijnen tonen dat het projectgebied op een heuvelrug gelegen is.

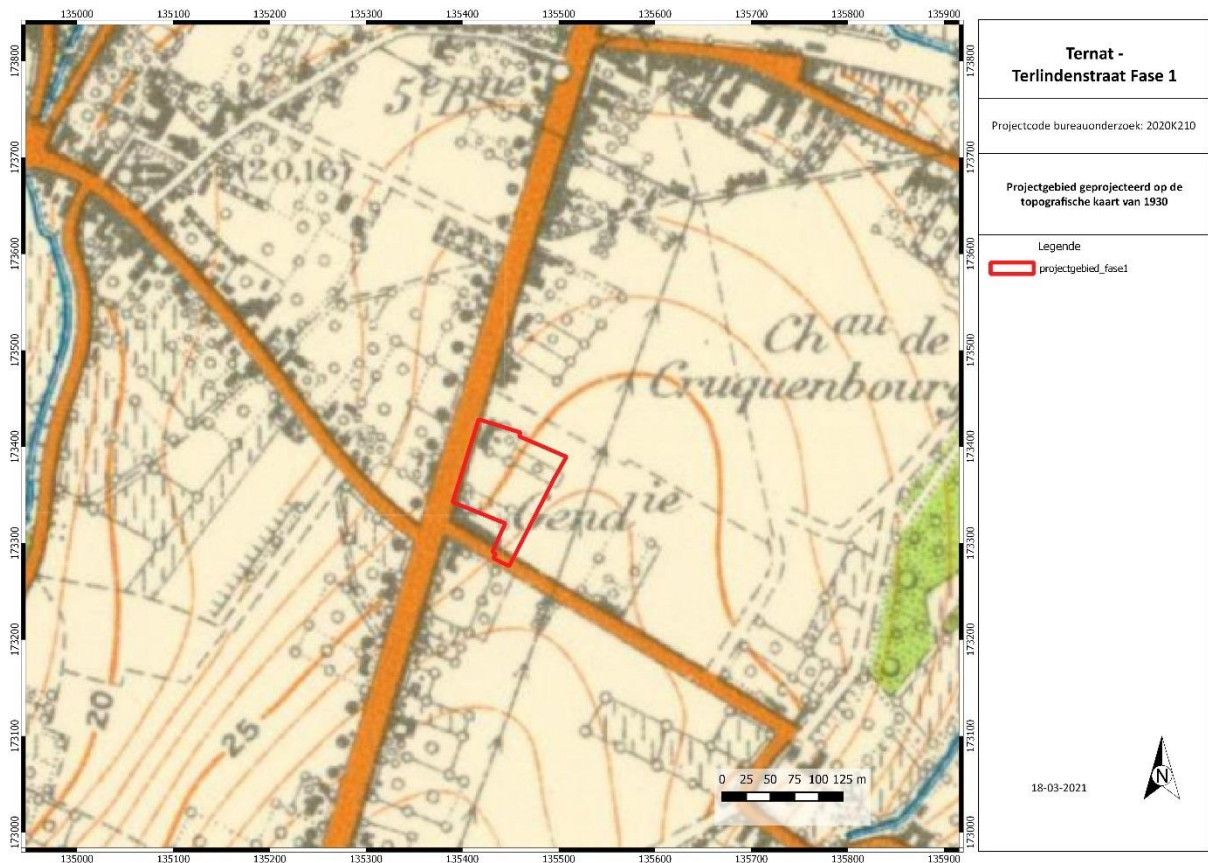

Figuur 23: Kaart van Vandermaelen met aanduiding onderzoeksgebied.

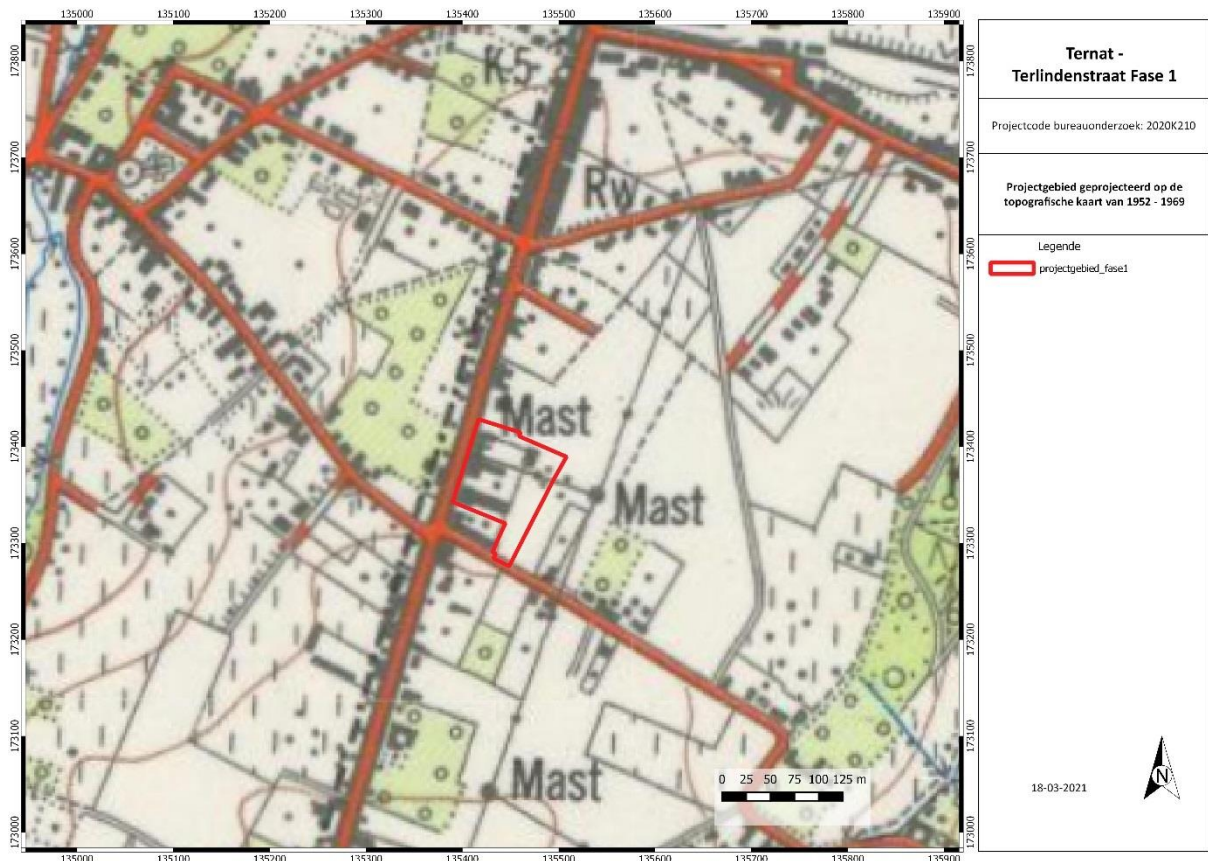
De topografische kaarten uit de 19de en begin 20ste eeuw tonen echter nog altijd de twee gebouwen. Op de kaart van Vandermaelen worden deze dus foutief niet weergegeven. Aangezien de georeferentie voor enige foutenmarge zorgt lijken de gebouwen soms volledig binnen het gebied te liggen, soms er deels buiten. Op de topografische kaart uit 1939 lijkt het achterliggend gebouwtje afgebroken te zijn.

Figuur 24: Topografische kaart van 1865.

Figuur 25: Topografische kaart van 1930.

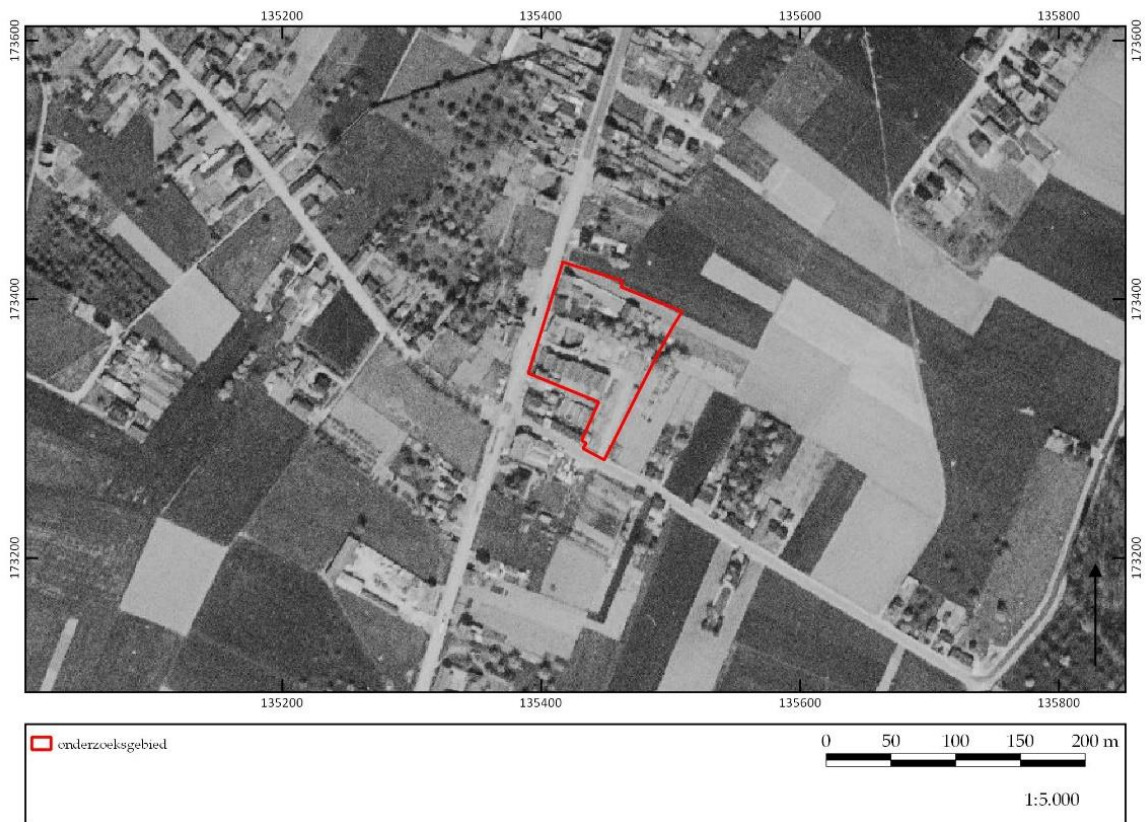
Figuur 26: Topografische kaart van 1952-1969.

Op de topografische kaart uit 1952-1969 is te zien dat het oorspronkelijke gebouw deels afgebroken of verbouwd werd en aan de Assesteenweg nieuwe gebouwen werden opgericht. Een groot deel van het projectgebied is bebouwd met woningen en loodsen.

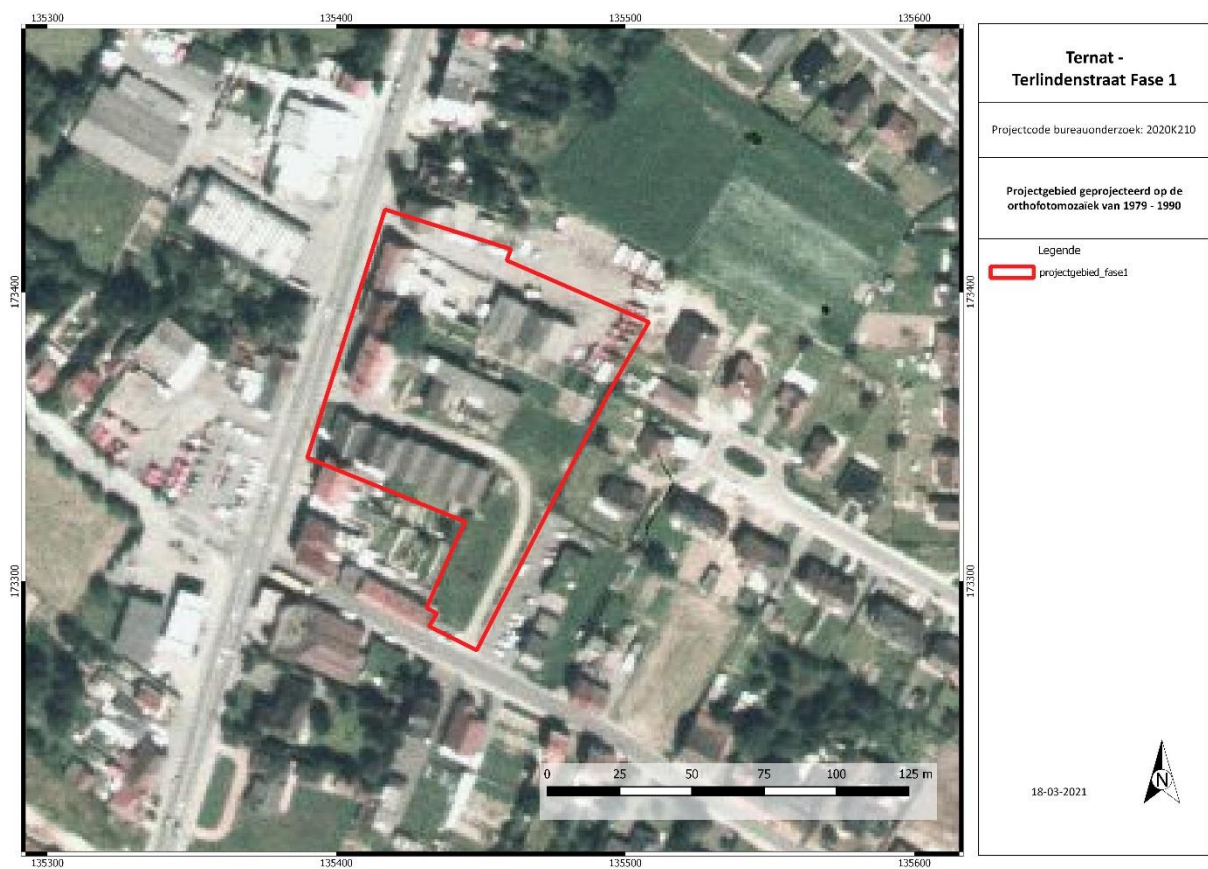
Op de luchtfoto uit 1971 is dezelfde situatie te zien als op de topografische kaart van 1969.

De luchtfoto uit 1979-1990 toont een licht gewijzigde situatie. De loods in het noordoosten van het projectgebied kent een uitbreiding naar het westen. De ruimte in het noorden van het projectgebied is duidelijk verhard. Ten zuiden hiervan is een tuinzone gesitueerd. Ter hoogte van de huidige supermarkt zijn 2 woningen met een reeks loodsen of bijgebouwen gelegen. Een privéweg loopt tussen de 2 woningen en bedrijfsgebouwen waarna deze afbuigt richting de Terlindenstraat.

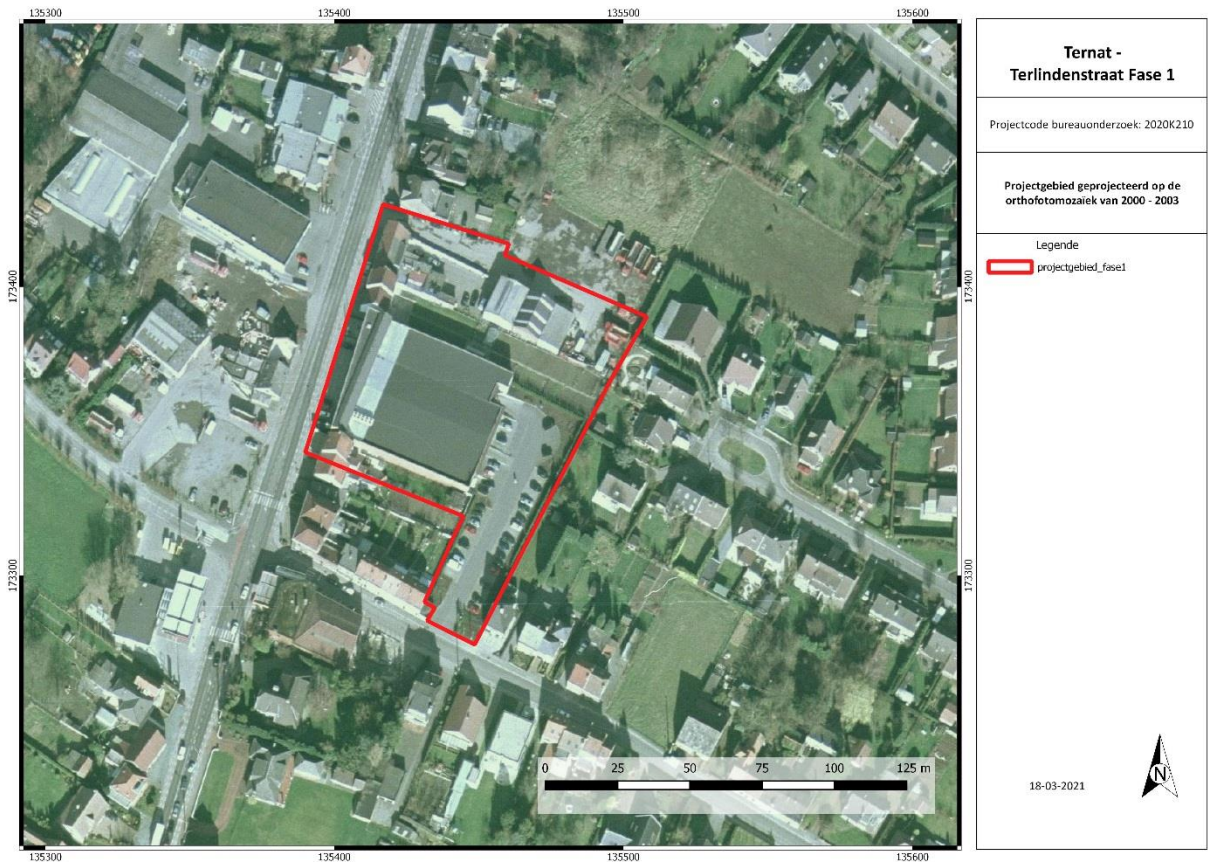
Op de luchtfoto van 2000-2003 is de huidige supermarkt met parking zichtbaar.

Figuur 27: Het onderzoeksgebied op de luchtfoto van 1971.

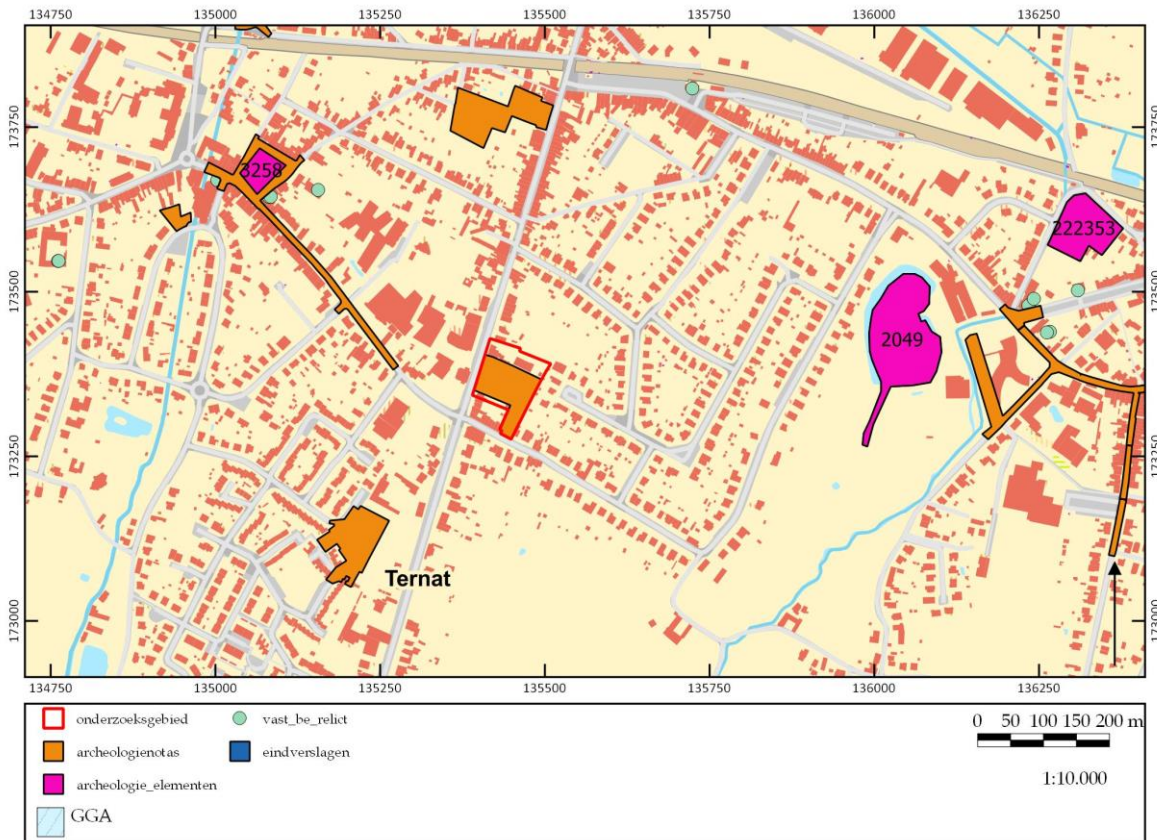

Figuur 28: Het onderzoeksgebied op de orthofotomosaïek van 1979-1990.

Figuur 29: Het onderzoeksgebied op de orthofotomosaïek van 2000 - 2003.

2.2.3. ARCHEOLOGISCH KADER

Figuur 30: Kadasterplan met vondstlocaties CAI, 'gebeurtenissen' en bekrachtigde (archeologie)nota's . (CAI januari 2021).

In de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) bevinden zich binnen een straal van ca. 500 m twee vondstlocatie:

- locatie 3258: De Sint-Katherinakerk werd in de nieuwe tijd gebouwd. Aanvankelijk ging het om een kapel die uitgebreid werd tot kerk.
- Er werden drie archeologienota's opgesteld binnen een straal van 500 m. Voor het gebied aan de Vinkenlaan werd geen bijkomend onderzoek geadviseerd, voor het gebied aan de Assesteenweg werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd, maar dit werd op heden nog niet uitgevoerd.⁷ Tot slot werd er in het gebied zelf een archeologienota opgesteld, hier werd geen bijkomend onderzoek geadviseerd.

Op een afstand van 500 tot 1000 m bevinden zich twee locaties:

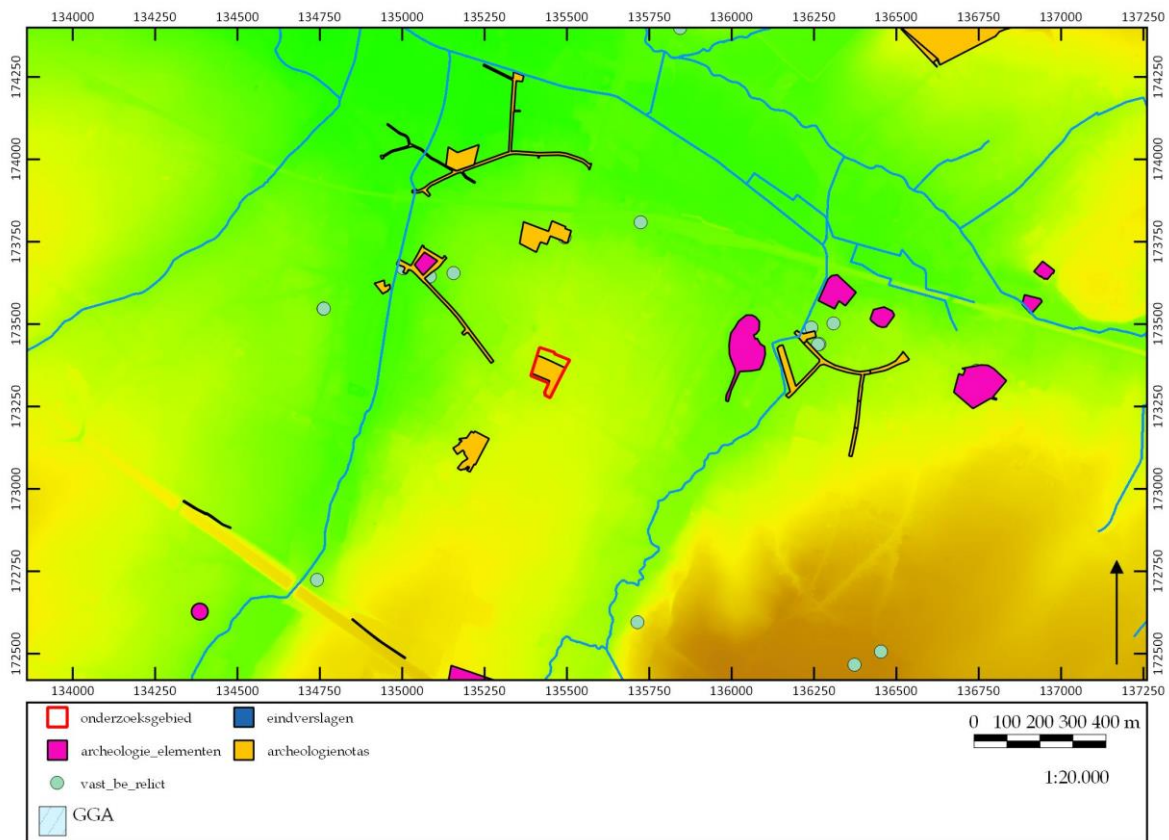
- Locatie 2049: Het waterkasteel dateert uit de 16de eeuw en kreeg 18de-eeuwse aanpassingen. Het kasteel Kruikenburg werd omgevormd tot het Sint-Jozefscollege.
- Locatie 222353: Een site met walgracht uit de 18^e eeuw. Zichtbaar op de Ferrariskaart.

De laag 'CAI gebeurtenissen' is geconsulteerd. Binnen een straal van 1 km staan 2 gebeurtenissen aangeduid waarbij het telkens om een controle van werken gaat.

⁷ Van Bavel 2017; Van Mierlo 2018.

2.2.4. SYNTHESE: DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen (landschappelijk, historisch, archeologisch) over het archeologische potentieel van het terrein?

Figuur 31: Syntheseplan 1.

Het terrein bestaat enerzijds uit een supermarkt aan de Assesteenweg met achterliggende parking die bereikbaar is vanuit de Terlindenstraat. Op dit moment staat er al bebouwing in een deel van het plangebied (huidige winkel in het westen van perceel 276L3, woningen en bedrijfsgebouwen op percelen 276D3, 277T, 277S), een groot deel is verhard nml. de parking van de huidige winkel (oosten van perceel 276L3) en een verharde zone ter hoogte van percelen 277S en 280P. Een strook langs de noordkant van de winkel (perceel 277T) en een strook ten zuiden van de winkel (perceel 276D3) bestaan uit grasland.

Het projectgebied is in een heuvelachtig landschap gelegen. Ca. 460 m ten westen stroomt de Bellebeek, op 790 m ten noorden en 500 m ten oosten de Keurebeek en op 1 km ten noorden de Steevoortbeek. Het projectgebied ligt op 25 à 26,9 m TAW. Binnen het projectgebied komen bodemtypen Aba1 en Lba1 voor. Dit zijn droge zandleem en leembodems met textuur B-horizont. Landschappelijk en bodemkundig gezien is het projectgebied gunstig gelegen, namelijk op een drogere, hoger gelegen rug met in de nabije omgeving verschillende natuurlijke waterlopen. De afstand tot de meest nabije waterloop bedraagt ca. 460 m. In functie van steentijdsites gaat men meestal uit van een afstand van ca. 250 m tot de meest nabije waterloop of ven/drassige locatie in het landschap. Dergelijke sites worden dan ook eerder verwacht dicht bij de waterlopen. Zo werden ten zuiden, meer naar de Keurebeek, verschillende lithische artefacten aangetroffen. Het potentieel voor het treffen van steentijdsites wordt dan ook eerder als laag beschouwd voor het projectgebied.

vooral nog onduidelijk in welke mate de aanleg van de verharding en bedrijfsgebouwen (achterliggende loodsen) op perceel 277S en 280P de bodem verstoord hebben.

Huisnr. 261 ten zuiden van de huidige winkel is gebouwd in het midden van de 20ste. De funderingen, eventuele aanwezige kelder(s) en nutsvoorzieningen zullen het archeologisch niveau wel verstoord hebben. Er zijn geen aanwijzingen dat de ondergrond verstoord is ten oosten van deze woning (perceel 276D3).

De geplande werken kunnen als volgt worden beschreven: afbraak van bestaande woningen, uitbreiding en herinrichting van bestaande winkelruimte en parking.

De afbraak van de bestaande bebouwing en verharding vindt plaats op percelen 277T, 276D3, 277S en 280P. Hier worden de woningen, tuinberging, bedrijfsgebouwen, loodsen en verhardingen opgebroken. Op deze manier wordt ruimte gecreëerd voor de te realiseren nieuwbouw. Voor de afbraak van de verharding en gebouwen van De Vits (percelen 277S en 280P) is wel reeds een aparte sloopvergunning verkregen (zie fig. 3, blauw gearceerd).

Ten oosten van de huidige winkel op perceel 276L3 wordt een verbouwing met een oppervlakte van ca. 177 m² voorzien. Ten noorden en ten zuiden van deze winkel op percelen 277T en 276D3 worden twee uitbreidingen gepland van ca. 759 m² en 400 m². In de drie gevallen wordt de bebouwing volledig onderkelderd. De kelder bestaat voor het grootste deel uit een ondergrondse parkeergarage. In de westelijke zijde van de kelder wordt ruimte voorzien voor een magazijn en twee goederenliften, in het zuiden is er een plaats voor de verpakking van de beenhouwerij en een Z-bin met een capaciteit van 5.000 liter, in de oostelijke zijde wordt er een nieuwe helling gebouwd met een hellingsgraad van maximaal 14,8%, een berging, twee liften en een winkelkarrenstalling, in het noorden is er ruimte voorzien voor nog een uitbreiding van de personeelsparkeergarage, een waterreservoir en een pompplokaal voor de sprinklerinstallatie en een pompput.

Tenslotte wordt de huidige bovengrondse parking in het oosten van het projectgebied uitgebreid naar het noorden (ter hoogte van percelen 277S en 280P). De verharde parking ten oosten van de bestaande winkel wordt heringericht. Het uiterste zuidelijke deel ervan blijft volledig behouden.

Op basis van de huidige gegevens wordt er verder archeologisch onderzoek aanbevolen in de noordelijk zone van het projectgebied. Deze zone bezit nog archeologische potentie voor het treffen van een archeologische vindplaats. Dit deel van het plangebied, wat overeenkomt met ca. 3.100 m², zal nog verder onderzocht moeten worden d.m.v. een proefsleuvenonderzoek.

Voor de werken ten zuiden en ten oosten van de huidige winkel wordt geen verder onderzoek aanbevolen. Hoewel mogelijk onverstoord, is de onbebouwde zone ten zuiden van de huidige winkel te smal (< 8 m breed) om archeologisch onderzoek te rechtvaardigen. De verbouwingen in de oostelijke zijn beperkt en situeren zich grotendeels ter hoogte van eerdere bodemingrepen waardoor bijkomend onderzoek een zeer laag potentieel op kenniswinst biedt.

3. SAMENVATTING

Het bureauonderzoek heeft tot doel om zonder ingreep in de bodem maar op basis van de bestaande informatie (landschappelijk, historisch, archeologisch) na te gaan in hoeverre er archeologische resten aanwezig kunnen zijn binnen de grenzen van het projectgebied. Er wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken, van de uitvoeringswijze ervan en van de impact op het bodemarchief waarvoor een vergunning wordt aangevraagd.

Volgende onderzoeksvragen werden in dit bureauonderzoek (Verslag van Resultaten) behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen (landschappelijke, historisch, archeologisch) over het archeologische potentieel van het terrein?
- In welke zones is verder vervolgonderzoek noodzakelijk indien archeologisch erfgoed potentieel aanwezig is en bedreigd wordt ten gevolge van de geplande ingrepen?

Op basis van de bestaande bronnen is niet met zekerheid te bepalen dat een archeologische site afwezig is. Naar steentijdsites wordt het potentieel als laag ingeschat, voor de andere periodes als middelmatig tot hoog. Het projectgebied is in een heuvelachtig landschap gelegen waarbij het terrein zelf op een heuvel gelegen is. Ca. 460 m ten westen stroomt de Bellebeek, op 790 m ten noorden en 500 m ten oosten de Keurebeek en op 1 km ten noorden de Steenvoortbeek. Het projectgebied ligt op 25 à 26,9 m TAW. Binnen het projectgebied komt bodemtype Aba1 en Lba1 voor. Dit zijn droge zandleem en leem bodems met textuur B horizont. Landschappelijk en bodemkundig gezien is het projectgebied gunstig gelegen, namelijk op een drogere, hoger gelegen rug met in de nabije omgeving verschillende natuurlijke waterlopen.. Reeds vanaf de 18de eeuw staat binnen het projectgebied reeds bewoning afgebeeld langs de steenweg. Dergelijke hoeves gaan soms terug op oudere bewoning en sporen uit de late middeleeuwen of ouder kunnen dan ook verwacht worden.

Met uitzondering van de huidige winkelruimte, die onderkelderd is, is de impact van de huidige bebouwing niet bekend. Vermoedelijk gaan woningen met nrs. 251 t/m 255 terug op een oude historische langgevelhoeve (zie infra). Op basis van het bureauonderzoek zijn er geen aanwijzingen dat ten oosten van woning nr. 255 (perceel 277T) de ondergrond verstoord is ter hoogte van de tuinzone. De kleine bijgebouwen ten oosten van huisnrs. 251 en 253 zullen waarschijnlijk een beperkte impact op het de bodem hebben gehad. Mogelijk gaat het hier om zwak gefundeerde constructies. Het is voornamelijk onduidelijk in welke mate de aanleg van de verharding en bedrijfsgebouwen (achterliggende loodsen) op perceel 277S en 280P de bodem verstoord hebben.

Huisnr. 261 ten zuiden van de huidige winkel is gebouwd in het midden van de 20ste. De funderingen, eventuele aanwezige kelder(s) en nutsvoorzieningen zullen het archeologisch niveau wel verstoord hebben. Er zijn geen aanwijzingen dat de ondergrond verstoord is ten oosten van deze woning (perceel 276D3).

De geplande werken kunnen als volgt worden beschreven: afbraak van bestaande bebouwing, uitbreiding van bestaande bebouwing en verhardingen, bouw van nieuwbouw met ondergrondse kelder/parking.

De afbraak van de bestaande bebouwing en verharding vindt plaats op percelen 277T, 276D3, 277S en 280P. Hier worden de woningen, tuinberging, bedrijfsgebouwen, loodsen en verhardingen opgebroken. Op deze manier wordt ruimte gecreëerd voor de te realiseren nieuwbouw. Voor de afbraak van de verharding en gebouwen van De Vits (percelen 277S en 280P) is reeds een aparte sloopvergunning verkregen (zie fig. 3, blauw gearceerd).

Ten oosten van de huidige winkel op perceel 276L3 wordt een verbouwing met een oppervlakte van ca. 177 m² voorzien. Ten noorden en ten zuiden van deze winkel op percelen 277T en 276D3 worden

twee uitbreidingen gepland van ca. 759 m² en 400 m². In de drie gevallen wordt de bebouwing volledig onderkelderd. De kelder bestaat voor het grootste deel uit een ondergrondse parkeergarage. In de westelijke zijde van de kelder wordt ruimte voorzien voor een magazijn en twee goederenliften, in het zuiden is er een plaats voor de verpakking van de beenhouwerij en een Z-bin met een capaciteit van 5.000 liter, in de oostelijke zijde wordt er een nieuwe helling gebouwd met een hellingsgraad van maximaal 14,8%, een berging, twee liften en een winkelkarrenstalling, in het noorden is er ruimte voorzien voor nog een uitbreiding van de personeelsparking, een waterreservoir en een pomplokaal voor de sprinklerinstallatie en een pompput.

Tenslotte wordt de huidige bovengrondse parking in het oosten van het projectgebied uitgebreid naar het noorden (ter hoogte van percelen 277S en 280P). De verharde parking ten oosten van de bestaande winkel wordt heringericht. Het uiterste zuidelijke deel ervan blijft volledig behouden.

Op basis van de huidige gegevens wordt er verder archeologisch onderzoek aanbevolen in de noordelijk zijde van het projectgebied. Deze zone bezit nog archeologische potentie voor het treffen van een archeologische vindplaats. Dit deel van het plangebied, wat overeenkomt met ca. 3800 m², zal nog verder onderzocht moeten worden d.m.v. een proefsleuvenonderzoek.

Voor de werken ten zuiden en ten oosten van de huidige winkel wordt geen verder onderzoek aanbevolen. Hoewel mogelijk onverstoord, is de onbebouwde zone ten zuiden van de huidige winkel te smal (< 8 m breed) om archeologisch onderzoek te rechtvaardigen. De verbouwingen in de oostelijke zijde van de winkel zijn beperkt en situeren zich grotendeels ter hoogte van eerdere bodemingrepen waardoor bijkomend onderzoek eveneens een zeer laag potentieel op kenniswinst biedt.

4. BIBLIOGRAFIE

4.1. LITERATUUR

A. Louis (1957) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Asse 87W.*

J. Van Bavel (2017) *Vinkenlaan, Sint-Katherina-Lombeek (Ternat). Een archeologienota*, Brugge.

T. Van Mierlo (2018) *Assesteenweg, Ternat. Een archeologienota*, Brugge.

4.2. WEBSITES

CadGIS, Kadasterplan, http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 08/02/2021)

CAI (januari 2021), <https://cai.onroerenderfgoed.be/bestand> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Cartesius, topografische kaarten, <http://cartesius.be/CartesiusPortal> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart, <https://www.dov.vlaanderen.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Databank Ondergrond Vlaanderen, Erosiegevoeligheidskaart, <https://www.dov.vlaanderen.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair geologische kaart, <https://www.dov.vlaanderen.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Databank Ondergrond Vlaanderen, Tertiair geologische kaart, <https://www.dov.vlaanderen.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Geopunt Vlaanderen, Atlas der Buurtwegen, <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Geopunt Vlaanderen, Bodembedekkingskaart, <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Geopunt Vlaanderen, Digitaal Hoogtemodel, <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Geopunt Vlaanderen, Ferrariskaart, <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Geopunt Vlaanderen, Luchtfoto's van 1971 tot en met 2021, <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Geopunt Vlaanderen, Vandermaelenkaart, <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 08/02/2021)

Historiek (2018) *Ternat*, <http://www.ternat.be/erfgoed-toerisme-historiek.html> (geraadpleegd op 08/02/2021)

NGI Topomapviewer, <http://www.ngi.be/topomapviewer/public?lang=nl&> (geraadpleegd op 08/02/2021)

5. BIJLAGEN

5.1. FIGURENLIJST

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project.	1
Figuur 2: Grootchalig Referentiebestand met aanduiding onderzoeksgebied.....	2
Figuur 3: Bestaande toestand gelijkvloers.	4
Figuur 4: Schematisch overzicht van de geplande werken	5
Figuur 5: Geplande toestand gelijkvloers.....	7
Figuur 6: Geplande toestand uitbreiding winkel gelijkvloers (links) en kelder (rechts).....	8
Figuur 7: Doorsnede nieuwe toestand (van zuid naar noord).	9
Figuur 8: Luchtfoto uit 2021 met aanduiding van het projectgebied.	10
Figuur 9: Het onderzoeksgebied op het DHM met de waterlopen.....	11
Figuur 10: Het onderzoeksgebied op het DHM (detail).	11
Figuur 11: Het hoogteverloop binnen het onderzoeksgebied van noord naar zuid.	12
Figuur 12: Het hoogteverloop binnen het onderzoeksgebied van noordoost naar zuidwest.	12
Figuur 13: Bodemkaart met het projectgebied.....	13
Figuur 14: Quartairgeologische overzichtskaart met aanduiding projectgebied.....	13
Figuur 15: Legende profieltype 2 op de quartairgeologische kaart.	14
Figuur 16: Tertiairgeologische kaart met aanduiding projectgebied.....	14
Figuur 17: GRB met in overlay de bodemerosiekaart met aanduiding projectgebied.....	15
Figuur 18: Bodembedekkingskaart met aanduiding projectgebied.	15
Figuur 19: Villaretkaart (1745-1748) met aanduiding van het plangebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.)	17
Figuur 20: Ferrariskaart (1771-1878 n.C.) met aanduiding van het onderzoeksgebied.	17
Figuur 21: Atlas der Buurtwegen (detailplannen) met aanduiding onderzoeksgebied.	18
Figuur 22: Poppkaart met aanduiding onderzoeksgebied.	18
Figuur 23: Kaart van Vandermaelen met aanduiding onderzoeksgebied.	19
Figuur 24: Topografische kaart van 1865.	20
Figuur 25: Topografische kaart van 1930.	20
Figuur 26: Topografische kaart van 1952-1969.....	21
Figuur 27: Het onderzoeksgebied op de luchtfoto van 1971.....	22
Figuur 28: Het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek van 1979-1990.	22
Figuur 29: Het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek van 2000 - 2003.	23
Figuur 30: Kadasterplan met vondstlocaties CAI, 'gebeurtenissen' en bekrachtigde (archeologie)nota's . (CAI januari 2021).....	24
Figuur 31: Syntheseplan 1.	25
Figuur 32: Syntheseplan 2.	26